

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η οδοντόκρεμα ΚΟΛΥΝΟΣ απαλλάσσει τους οδόντας των ύπολειμματίων των τροφών, διαλύει το επίστρωμα και καταστρέφει τας επικινδύνους μολυσματικὰς εξετάσεις, προστατεύει κατὰ τῶν πόνων τῶν οδόντων τῆς σήψεως καὶ τῆς οὐλίτιδος.

Δοκιμάσατε σήμερον τὴν Κόλυνος καὶ θὰ ἀποκομίσητε τὴν εὐχάριστον αἴσθησιν τῆς καθαριότητος καὶ τῆς δροσερότητος.

ΚΟΛΥΝΟΣ
ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ

ΓΚΡΕΚΑ

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 25 ΜΑΪΟΥ 1929

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 49
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησία Δρ. 200
Έξάμηνος 100
Τρίμηνος 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΚΥΖΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΥΤΡΑ Ο ΠΟΝΟΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΑΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΟΡΕΑ Καρ. Χατζη
ΙΜΕΡΟΝ. 29-9-78
ΠΙΟ. 23485

Τὰ γράμματα τοῦ Γκύζη ποὺ δημοσιεύουμε σήμερα ἔχουν μεγάλη σημασία γιατί δείχνουν καλὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ ἀπλότης τοῦ χαρακτήρος, κ' εὐκρίνεια τοῦ ἀνθρώπου, ὁ πόνος ποὺ εἶχε γιὰ τὴν πατρίδα του, οἱ ιδέες του γιὰ τὸ γάμο, τὴ φιλία καὶ χίλια ἄλλα εἶναι στοιχεῖα πολὺτιμα γιὰ τὴν κατανόησιν ἑνὸς τεχνίτου σοδαροῦ τοῦ ὁποίου ἡ ἐργασία ἐναρμονίζεται μὲ τὴ ζωὴ. Ὑστερα ἡ ἀγάπη του κ' ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὸ Λύτρα, δείχνουν τὸ σεβασμὸ ποὺ εἶχαν οἱ παλαιότεροι τεχνίτες πρὸς τοὺς ἐμοτέχνους των. Τὰ γράμματα αὐτὰ ὅσο κ' ἂν φαίνονται ἀπλὰ κρύβουν ἕνα πλούτον ψυχῆς ποὺ ἐν τὸν ἀπαντοῦμε συχνὰ ἰδίως στὴν ἐποχὴ μας ὅπου ὁ ἀχαλίνωτος ἐγωϊσμὸς εἶναι τὸ μέτρο ποὺ ἔρχεται καὶ ρυθμίζει τὰ πάντα. Φυσιολογικῶς σὰν τὸ Γκύζη καὶ τὸ Λύτρα, ἀνεξαρτήτως τῆς καλλιτεχνικῆς τους ἀξίας, εἶναι πολὺτιμες σ' ἕνα τόπο καὶ εἶναι σημεῖα φωτεινὰ πρὸς τὰ ὁποῖα πρέπει διαρκῶς νὰ ἐλκύουμε τὴ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ.

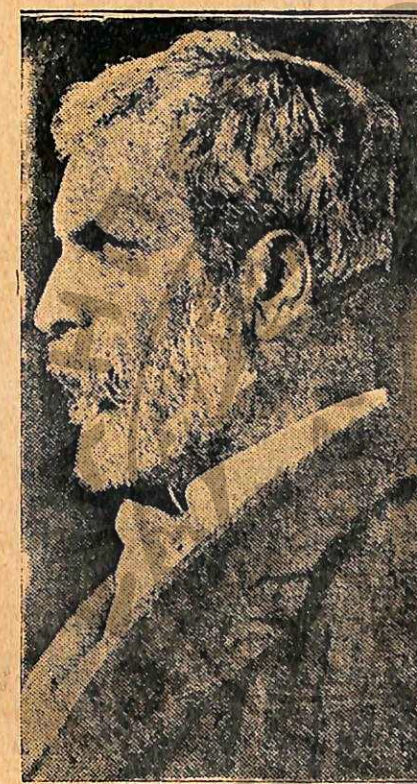
Μόναχον τῇ 1)13 Νοεμβρίου 1889

Δύτρα σὲ χαιρετῶ

Χθὲς ἔλαβα τὸ γράμμα σου μετὰ τοῦ ἐσωκλείστου σχεδίου τοῦ πληρεξουσίου, τὸ ὁποῖον σοῦ ἔδωσε ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων διὰ νὰ μοῦ στείλῃς καὶ σὲ εὐχαριστῶ.

Χαίρω πολὺ δι' αὐτὸ τὸ ἰδιαίτερον βραβεῖον μου, ἀλλὰ σὲ βεβαιῶ ὅτι θὰ ἐχαιρόμουν ἔτι περισσότερον ἂν μὰς τὸ ἐμοίραζαν.

Γράψε μου, σὲ παρακαλῶ, περὶ τοῦ εἰκονοστασίου τῆς Εὐαγγελιστρίας ἂν μὲ περιμένουν ἀκόμη, νὰ προβῶ ἔδῳ εἰς τὸ σχέδιον, καὶ μάλιστα ταχέως, ἵνα μὴ χάνεται καιρὸς. Δυστυχῶς διέκοπην ἔνεκα τῆς ἀσθενείας τοῦ ὀφθαλμοῦ μου. Ἐννοεῖς ὅτι εἶμαι πρόθυμος νὰ φροντίσω, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται περὶ τῆς Εὐαγγελιστρίας μου, τῆς προστάτου μου. Ἐγὼ μάλιστα ἐσυλλογίσθην ὅτι θὰ εἶναι πολὺ εὐμορφον νὰ γίνῃ τὸ προσκυνητάριον ἐκ ξύλου γλυπτοῦ ἐπιχρυσωμένου μὲ ὠραία καὶ ἁρμονοῦντα εἰς τὸ χρῶμα βελούδα κ.τ.λ. Πρέπει νὰ εἶναι ἀπὸ μάραρον; Τέλος πάντων εἰπέ μου πῶς εἶναι ἡ ιδέα των. Μοῦ ἔλεγες

Ὁ Γκύζης

τότε ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἐν ἐκλεκτὸν πράγμα καὶ μοῦ φαίνεται καὶ ἐμὲ ὅτι τὸ ἐκλεκτότερον ὅλης τῆς Τήνης εἶναι ἡ Εὐαγγελίστρια καὶ ὅτι τὸ ἐκλεκτότερον ὅλης τῆς Εὐαγγελιστρίας πρέπει νὰ εἶναι τὸ προσκυνητάριον ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ εἰκὼν τῆς Θεοματούργου. Πρέπει νὰ εἶναι λοιπὸν πράγματι κάτι ἐκλεκτὸν καὶ εἰς θέσιν ὅπου νὰ δύνανται νὰ τὸ βλέπωσι ὅλοι. Γράψε μου λοιπὸν σὲ παρακαλῶ.

Εἴμεθα ὅλοι καλὰ καὶ σὲ ἀσπάζομεθα. Ὁ Σὸς

Ν. Γύζης

Μόναχον 15)27 Ἰανουαρίου 1894

Ἀγαπητὲ Δύτρα σὲ χαιρετῶ

Μὲ μεγάλην μου λύπην ἀκούω τὴν χρηματικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος καὶ αἰσθάνομαι ἐντροπὴν διὰ τὴν ἀγαπητὴν μου Πατρίδα. Ἦτο λοιπὸν πεπρωμένον οἱ υἱοὶ τῶν ἡμιθέων τοῦ 21 νὰ φέρωσι τὴν Πατρίδα μας εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὰς περιγελᾷ ὁ κόσμος καὶ νὰ μὰς ὑβρίζῃ ὡς ψεῦτες. Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, Δύτρα, ἡ ψυχὴ μου λυπᾶται πάρα πολὺ δι' αὐτό.

Ἐγὼ καταγίνομαι ὅπως καὶ πάντα, καὶ μάλιστα ἔχω νὰ σοῦ ἀναγγεῖλω, ὅτι ἐσχάτως ἔλαβα μέρος εἰς ἕναν συναγωνισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον μεταξὺ 174 ἔργων ἔλαβα τὸ πρῶτον βραβεῖον. Τὸ χρηματικὸν ποσὸν ἦτο μόνον χίλιαι μάρκες, ἀλλὰ τὸ ἡθικὸν ἦτο μέγαλον, διότι μεταξὺ αὐτῶν ἦτο 21 λαμπρὰ ἔργα. Ἡ δίκη του ἔγινε ἀπὸ 6 ἑλλανοδίκας ζωγράφους εἰς τὴν Τνίσελτορφ. Ἐκεῖ ἀμέσως ἐξετέθησαν, καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἑλλανοδικῶν θὰ σταλοῦν καὶ εἰς ἄλλας καλλιτεχνικὰς πόλεις τῆς Γερμανίας, ἄρα θὰ τὰ ἰδοῦμε καὶ ἐδῶ. Ὁ ἔπαινός μου εἰς τὰς ἐφημερίδας εἶναι μεγάλος. Τὸ θέμα εἶναι μουσική, ὁμοιάζει δὲ μὲ τὸ plakat τῆς ἐδῶ πρὸ δύο χρόνων ἐκθέσεως, τὸ ὁποῖον σοῦ ἤρεσε, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον εἶπες τῆς Οὐρανίας Νάξου, ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ Περιοκλῆους ἔκαμε τοιοῦτον ἔργον· εὐχαριστῶ, Λύτρα. Τὸ νῦν παριστᾷ τὴν Ἀρμονίαν. Ὅταν θὰ τυπωθῇ, θὰ σοῦ στείλω ἀντίτυπον, ἢ θὰ σοῦ τὸ φέρω ὁ ἴδιος. Ὡ χρῆμα! πόσα μοῦ ὑστέρησες ἐκ τῆς ζωῆς μου, καὶ ἄλλου συσσωρεύεται γιὰ νὰ σπαταλοῦν σὲ καὶ τὸν πολῦτιμον χρόνον των. Ὡ! ἀναποδιαῖς τοῦ κόσμου. Θὰ ἔλθω! καὶ πρέπει νὰ ἔλθω... μοῦ πρέπει νὰ σὰς ἰδῶ· νὰ ἰδῶ τὴν γῆν ποὺ τόσο ἀγαπῶ.

Πολλοὺς χαιρετισμοὺς εἰς σὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν σου· ἐκ μέρους τῆς Ἀρτεμίδος καὶ παιδιῶν μου.

Σὲ ἀσπάζομαι ὁ Σὸς

N. Γύξης

Μόναχον, τῇ 21/2 Σεπτεμβρίου 1894

Ἀγαπητὲ Λύτρα,

Ἡμεῖς εἴμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ἐξοχίαν, πλησίον τῆς λίμνης Statenbergr, ὅπου ἤμασταν καὶ πέρυσι, καὶ τὴν ἐρχομένην Δευτέραν θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ Μόναχον, ἐπειδὴ τὰ παιδιὰ πρέπει νὰ ἀρχίσουν τὸ σχολεῖον των. Ἐγὼ εἰμαι σήμερον εἰς τὸ Μόναχον διὰ διαφόρους κομισιόνες καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας θὰ ὑπάγω πάλιν ἔξω. Εἴμεθα ὅλοι καλὰ καὶ τὸ αὐτὸ εὖχομαι καὶ δι' ἐσᾶς ὅλους. Σήμερον σοῦ ἀπαντῶ εἰς τὴν ἐκ Τήνου 27 Ἰουλίου ἐπιστολήν σου.

Σὲ μακαρίζω ὅτι εἶσαι εἰς τὴν πατριδα μας Τήνον, ἐκεῖ ὅπου μοσκοβολοῦν ὅλα, ποὺ εἶναι ὁ ὠραῖος καὶ καθαρὸς ἀνεμος, τὰ τρυγόνια, τὰ σταφύλια καὶ τὰ σῦκα κ.τ.λ. Ἐὰν εἶχα τὰ μέσα, Λύτρα, σὲ βεβαίῳ ὅτι θὰ ἠρξόμην κατ' εὐθείαν αὐτοῦ εἰς Τήνον καὶ εἶθε νὰ τὸ κατορθώσω. Εἰς ποῖον μέ-

ρος ὅμως τῆς Τήνου εὐρίσκεισαι δὲν τὸ γνωρίζω. Εἶσαι εἰς τὴν Χώραν ἢ εἰς τὸν Πύργον εἰς τὰ πατρικά σου κτήματα; Καμιὰ φορὰ νὰ μοῦ τὸ γράψῃς διότι ἡμπορεῖ νὰ σοῦ ξεπροβάλλω.

Ταῦτα, ἀγαπητέ μου Λύτρα, καὶ σὲ ἀσπάζομαι. Ὁ Σὸς

N. Γύξης

Ἡ Ἀρτεμὶς ὡς καὶ τὰ παιδιὰ σὲ χαιρετοῦν.

Μόναχον, 5 Αὐγούστου 1898

Ἀγαπητὲ Λύτρα,

Ἡ γλυκεῖά μου παρηγορία εἶναι ὅτι ἔχω παιδιὰ, οἰκογένειαν ἣτις μὲ κάμνει εὐτυχῇ καὶ ὅτι καταγινόμενος σπουδάζων καὶ φιλοσοφῶν εἰς τὴν τέχνην μας τὴν ὠραίαν, εὐρίσκομαι εἰς σημείον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δύναμαι τοῦλάχιστον νὰ βλέπω ὅτι ὠραῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς ἔχει τοῦτος ὁ κόσμος, ὅτι ὠραῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐξετέλεσε νοῦς ἀνθρώπου, καὶ δύναμαι μὲ ποιήθῃν νὰ εἰπῶ ὅτι καὶ τοὺς μεγάλους προπάτοράς μας Ἑλλήνας, τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας ἐννοῶ, καὶ αἰσθάνομαι ἤδη, καὶ θεωροῦμαι κατὰ τοῦτο εὐτυχής. Καὶ ἀπὸ ἡθικὰς ἀμοιβᾶς εἰμαι γεμάτος· οἱ καλλιτέχναι μὲ σέβονται. Ἴσως δὲν θὰ νομίζεις ὅτι δὲν εἶχα λόγον νὰ σοῦ φλυαρήσω τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ἄλλο τι δὲν κατόρθωσα νὰ κάμω, Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κινεῖ τὸν κόσμον δυστυχῶς δὲν ἤμουν ἄξιος νὰ ἀποκτήσω, δὲν ἤμουν εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν διόλου πρακτικὸς, μόνον ὑπερήφανος καὶ ντροπαλός, δὲν ἔκατα δέχθηκα οὔτε νὰ παρακαλέσω ἢ ἐνοχλήσω ἢ κολαρεύσω ἢ δωροδοκήσω, ὡς κάμνει ὅλος ὁ κόσμος. Καὶ ἐνῶ ἄλλοι κατώτεροι μου διὰ τῶν μέσων αὐτῶν ζοῦν ἀνέτως ὡς ἡμποροῦν καὶ κινοῦνται, ὁ φίλος σου Νικόλαος ἔξακολουθεῖ νὰ ζῇ ὡς παιδί στενοχωρημένο, ὡς παιδί ὁρφανὸν εἰς τὰ ξένα.

Νὰ μὴ λυπηθῇς δι' αὐτὸ διόλου, Λύτρα μου, διότι ἐλπίζω· ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι θὰ ἀξιωθῶ νὰ ἴδω καὶ αἰσθανθῶ τὸν ἑαυτόν μου ἡσυχᾶ. Εἶδε.

Τὴν μεγάλην εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἔχω παραγγεῖλαι ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἐδῶ, δὲν ἐτελείωσα ἀκόμη. Ἐλπίζω, ἀφοῦ μετὰ ἕνα μῆνα ἐπιστρέψω ἀπὸ τὴν ἐξοχίαν ποὺ θὰ ὑπάγω αὐτὰς τὰς ἡμέρας μὲ τὴν οἰκογένειάν μου, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ τελειώσω. Εἰμαι πολὺ κουρασμένος καὶ θεωρῶ καθήκον μου νὰ ἀναπαύσω τοῦλάχιστον ἐπὶ τρεῖς-τέσσαρας ἑβδομάδας τὸν φίλον σου Νικόλαον, τὸν ὁποῖον κατεκούρασεν ἡ φιλοτιμία νὰ εἶναι καὶ δάσκαλος καὶ καλλιτέχνης καλός. Συγγνώμην!

Ἡ Ἀρτεμὶς ὡς καὶ τὰ τέκνα μου εἶναι καλὰ καὶ σὲ χαιρετοῦν ὡς καὶ τὴν οἰκογένειάν σου. Τὸ ἴδιον καὶ ἐγὼ καὶ σὲ ἀσπάζομαι.

Ἐν Μονάχῳ, τῇ 21/3 Αἰβρίου 1879

Λύτρα,

Ἡ εἶδηση τοῦ γάμου σου μὲ εὐχαρίστησε πολὺ διότι ἡ παντοτεινὴ εὐχή μου ἦτον, νὰ μὴ μένης ὡς φύλλον ἀφημένον εἰς τοὺς ἀνέμους. Θὰ ἰδῇς, Λύτρα, ἐὰν ἔχεις ὑπομονὴν ὀλίγην, ὅτι ἡ νέα σου ζωὴ εἶναι πολὺ γλυκύτερα τῆς πρώτης. Εὖχομαι μόνον εἰς τὴν νέαν Γυναῖκα σου, νὰ ἐννοήσῃ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ εἰς ἐσὲ ὀλίγην ὑπομονήν.

Πρόσφερε τὰ σεβάσματά μου εἰς τὴν νέαν Σμυρνοιοπούλα σου, καὶ εἰπέ της ὅτι τὴν εὐχαριστῶ ἐκ προκαταβολῆς διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν σου.

Ἡ μικρὰ μας Πηνελόπη εἶναι κόσμος ὁλάκερος· ἐὰν ἡμποροῦσε νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ, θὰ σὰς ἤρχετο ὅπως καὶ ἡμεῖς. Ἐγὼ πρὸς τὸ παρὸν καταγίνομαι εἰς ἕν skitz διὰ μίαν ἀλληγορικὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἔλαβα παραγγελίαν ἀπὸ τὴν ἐνταῦθα Κυβέρνησιν· καθὼς βλέπεις λοιπὸν ἔγινε καὶ ἀλληγορικὸς ζωγράφος.

Ταῦτα καὶ σὲ ἀσπάζομαι, ὁ Σὸς
N. Γύξης

Μόναχον 21/2 Αὐγούστου 1887

Ἀγαπητὲ Λύτρα,

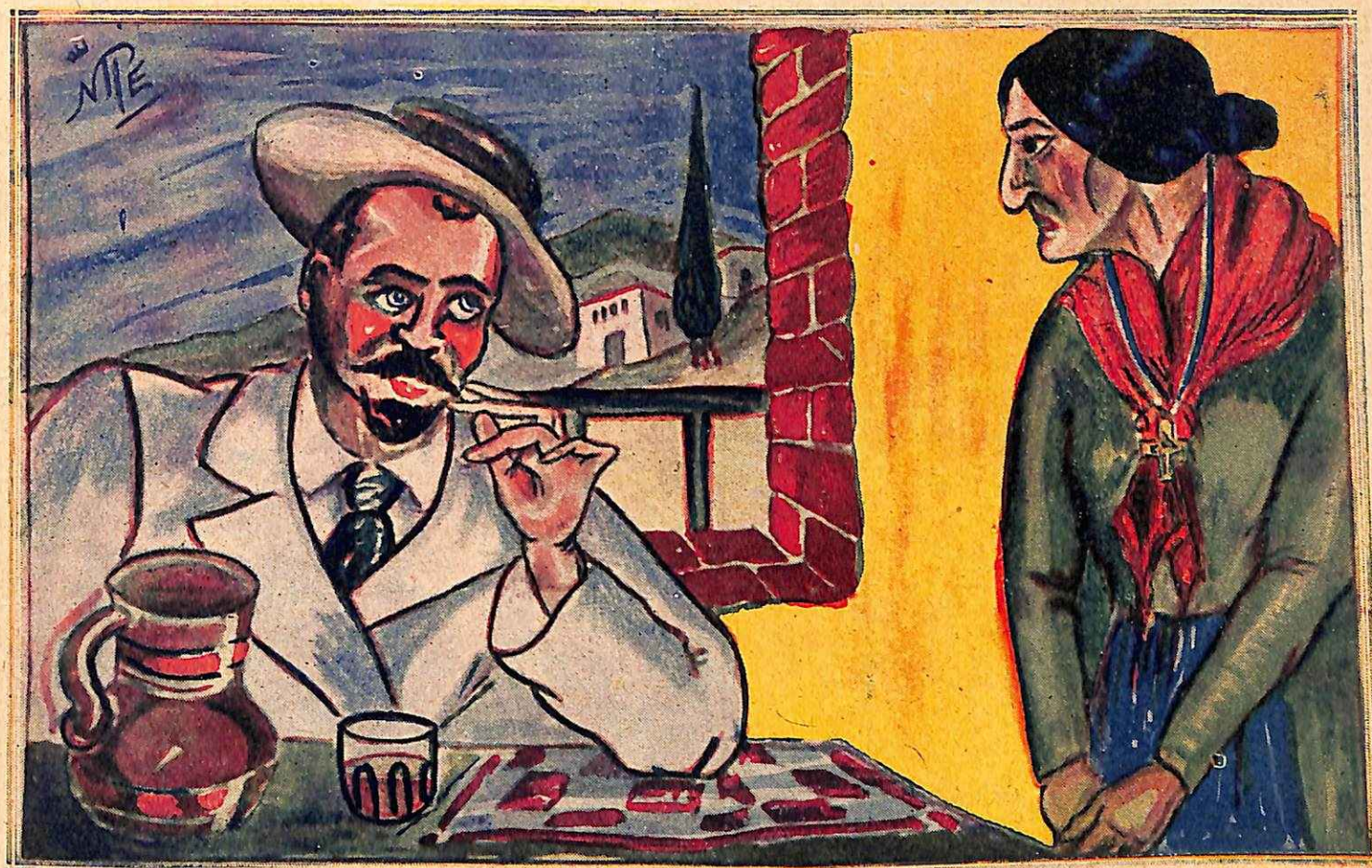
Ἐπειδὴ ἦσουν τόσο καλὸς καὶ μοῦ ἐπαίνεσες τὴν σημαίαν τοῦ Πανεπιστημίου, δι' αὐτὸ σὲ βάζω καὶ ἐγὼ σήμερον σὲ μιὰ ἀγγαρεία. Ὁ τεχνίτης ὁ ὁποῖος τὴν κατεσκεύασεν, μὲ παρεκάλεσε νὰ μεσολαβήσω ὥστε νὰ φωτογραφηθῇ ἡ σημαία, καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ πολὺ.

Εἰς τὸν Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου κύριον Κυραμήτσιν γράφω περὶ τούτου σήμερον, καὶ ἐλπίζω νὰ σὲ εὐκολύνῃ.

Φρόντισε λοιπὸν σὲ παρακαλῶ νὰ εὔρης ἕναν καλὸν φωτογράφον (διὰ νὰ μὴ ντροπιασθῶμε) καὶ ἀφοῦ λάβῃς τὴν σημαίαν τοποθετήσῃ τὴν εἰς τὸ ὑπαιθρον σὲ φῶς δυνατόν καὶ κατάλληλον ὅπως κάμῃ ὁ φωτογράφος τὴν φωτογραφίαν, ἀφοῦ δὲ κάμῃ αὐτήν, νὰ τυπώσῃ δύο τρία ἀντίτυπα καὶ νὰ μοῦ τὰ στείλῃτε.

Θὰ ἐκδοθῇ εἰς ἕν περιοδικὸν σύγγραμμα. Ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι ἔξακολουθοῦν νὰ τὴν θαυμάζουν.

Εὖχομαι νὰ μανθάνω ὅτι εἶσαι καλὰ. Σὲ ἀσπάζομαι μετὰ τῆς οἰκογενείας σου. Τὸ αὐτὸ κάμνει καὶ ἡ Ἀρτεμὶς, ὁ Σὸς
N. Γύξης

Δὲν συχνάζουν ἄνθρωποι σ' αὐτὸ τὸ ξενοδοχεῖο. (Χιουμοριστικὸ σχέδιο τοῦ ζωγράφου κ. Ν. Π. Ἐγγονοπούλου)

ALPHONSE DAUDET

ΤΑ ΔΥΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Ἄ δυὸ ἐκεῖνα ξενοδοχεῖα, καθὼς ἦταν κοντὰ τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο, εἶχαν κατὰ τι ποῦ ἀμέσως ἔκαμνε ἐντύπωσι. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἕνα μεγάλο νεόχτιστο σπιτί, γεμάτο ἀπὸ ζωὴ, ἀπὸ κίνηση, μὲ τὴν πόρτα ὁρθάνοι-

βλαστήμιες, ψωμιὰ ἀπάνω στὰ τραπέζια, τὰ τσουγκρίσματα τῶν ποτηριῶν, ὁ θόρυβος τῶν μπιλλιάρδων, οἱ φελοὶ τῆς τσιτσιμπύρας ποὺ ἀνατινάζονταν στὸν ἀέρα, καὶ πιδὸ δυνατὴ ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἀντάρα, μιὰ φωνὴ χαρούμενη, τρανταχτὴ, ποὺ τρογοῦδοῦσε καὶ ἔτριζαν ὅλα τὰ τζάμια.

Ἡ Μαργαρώ ἡ ὁμορφὴ

Ἡ Μαργαρώ ἡ πλάνα.

Τὸ ἀντυκρινὸ ξενοδοχεῖο ἀπεναντίας ἦταν ἡσυχὸ καὶ σὰν ἐρημιωμένο. Χορταριασμένη ἡ μεγάλη του πόρτα, χαλασμένα τὰ παραθυρόφυλλα, τὰ σκαλοπάτια τοῦ μέρους ποῦ ἔμεναν τὰ σκυλιὰ στερεωμένα μὲ πέτρες παμένες ἀπὸ τὸν δρόμο... ἦταν τόσο φτωχικὸ, τόσο ἐλεεινὸ, ποῦ ἦταν, ἀ-

λήθεια, ἐλεημοσύνη νὰ σταματήσῃ κανεὶς ἐκεῖ καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ κάτῃ.

Καθὼς ἐμπήκα, ἤυρα ἕνα μελαγχολικὸν δωμάτιο. Τὸ ἐκθαμβωτικὸ φῶς τριῶν μεγάλων παραθύρων ποὺ δὲν εἶχαν παραπετάσματα, τῶκανε ἀκόμη περὶ μελαγχολικὸ καὶ πειδὸ ἔρημο.

Στὸ βάθος, γυρισμένη πρὸς τὸ παραθύρο, ἦταν μιὰ γυναῖκα ὄρθια, καὶ καὶ κύτταξε μὲ πολλὴ προσοχὴ πρὸς τὰ ὄσα. Τὴν φώναζε δυὸ φορές. «Ἐ, κυρά,!» Γύρισε ἀργά, ἀργά, καὶ εἶδα ἔτσι ἕνα ἄχαρο πρόσωπο χωρὶς, μαρμαμένο, ζαρωμένο, γερασμένο—τυλιγμένο μὲ κατὰ σκούρες νταντέλλες ἀπὸ κείνες ποῦ φοροῦν στὸν τόπο μας μόνο ἡ γοργές. Ὡς τόσο δὲν ἦταν τόσο γοργά· ἀλλὰ τὰ πολλὰ κλάματα τὴν εἶχαν μαράνει.

Ο ΙΑΓΟΣ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

άποιος Γερμανός κριτικός γράφοντας για το Σαίξπηρ έλεγε: «Οι χαρακτηρισμοί των δραμάτων του μοιάζουν με ρωλόγια θανατοσά στην ακρίβεια για να δείχνουν τις ώρες, μα πού συγχρόνως έχουν το εξαιρετικό να μάς εμφανίζουν και τον εσωτερικό ιδιαίτερο τους μηχανισμό. Βέβαια χωρίς δυσκολία δεν μπορούμε να είπουμε το ίδιο και για το χαρακτήρα του Ιάγου. Ο εσωτερικός μηχανισμός του, ή ψυχολογική του δηλ. σύνθεση, είναι τόσο πολυπλοκή και πολυσύνθετη, που χρειάζεται μάτι προσεκτικό, σκέψη και κρίση για να μη ξεγελασθί κανείς από τα τόσο αντιφατικά είδωλα, που εξακοντίζει ή πολύμορφη προσωπικότητά του. Αυτός είναι κι' ο λόγος, που τόσες διάφορες και συγκρουόμενες ιδέες, διδάχτηκαν πάνω στην ανάλυσή του χαρακτήρα του.

Στο προηγούμενο άρθρο μας προσπαθήσαμε να δώσουμε μια γενική ιδέα για τη μορφή του Ιάγου. Σά να λέμε χαράξαμε το πορτραίτο του, πού έχοντάς το τώρα ύπ' όψει ίσως βρούμε και την εξήγησι της θέσης του, των λόγων του και της δράσεώς του μέσα σ' όλη την τραγωδία του Οθέλλου... Ήταν αναγκαία, απαραίτητη προσπαράσκει. Παρόμοιες μορφές σαν του Ιάγου, δεν πλησιάζονται ούτε με λογικά σχήματα, ούτε μ' επιστημονικές—δηθεν—ανάλυσεις. Αν μπορείς να τον απεικονίσεις μ' όλο το είναι σου, μ' όλη την προσωπικότητά σου, έχει καλώς. Ειδάλλως καμιά μόρφωσι ή σκεπτικιστική ανάλυσις δε θα σε βοηθήσουν για να μην τον χάσεις ολοσδιόλου από την κόρη του ματιού σου.

**

Όπως οί πιο βλαβερές αρρώστιες πετυχαίνουν πάντα να βρίσκουν τους πιο γερνούς οργανισμούς—πάνω στους οποίους ριζώνουν και τρέφουν τον καταστρεφτικό έαυτό τους—παρόμοια και ο Ιάγος—σά μια λέπρα—βρήκε την κατάλληλη, την πρόσφορη θέσι για τους σκοπούς του, πλάϊ στο σφοδρό, μα άγνό πάθος του Μαύρου, πλάϊ στην τρελλή αισθηματικότητα του άφελη Ροδρίγου και στο παθμα της άθωποτης της θέας Δυσδεμόνας. Δε θα μπορούσες κανείς να φαντασθί πιο πετυχημένη θέσι για ν' αναπτυχθί ο δαίμονας του κακού και πιο κατάλληλο πλαίσιο για να προβληθί ή μορφή του, πιο φωτεινή μέσα στο άγριο σκότος της.

Το πρόσσωπο του Ιάγου είναι το κύριο, ό άκρογωνιαίος σά να πούμε λίθος, μέσα στην τραγωδία του «Οθέλλου». Θά μπορούσες κανείς να ονοματίση την τραγωδία αυτή όχι πιά με το συνηθισμένο όνομα ός «τραγωδία της ζήλειας» αλλά ως την τραγωδία «του πάθους». Αν το πάθος της ζήλειας του Οθέλλου—πιο κοντά στην αλήθεια θά βρισκόμασταν αν λέγαμε έτσι γενικά, το πάθος του Οθέλλου,

γιατί δεν είναι μόνον πάθος ζήλειας, αλλά και πάθος έπερβολικής αγάπης, πάθος μιας πρωτόγονης στις όρμές της καρδιάς για κάθε πράγμα—πέρνει κυρίαρχη όμη μέσα στην τραγωδία, παράλληλα και πιο πλατειά εμφανίζεται από την άλλη μορφή το άγριο πάθος του κακού, που φωλιάζει στον Ιάγο. Με το πρώτο άνοιγμα της αυλαίας τον γνωρίζουμε. Όρμα στη σκηνή κυνηγώντας τον Ροδρίγο. Τα πρώτα λόγια καθρεφτίζουν και τους δυό ήρωες. Γι' αυτό τα παραθέτω.

Ροδρίγος: "Αχ, μην το λές, τι αυτό κακό [μεν φέρνει πώς έού Ιάγο, πού βράσταες το [πουνγί μου σά γάτανε τα θηλέκια του δικά σου το γυνώριζες: (δηλ. πώς ό Οθέλλος είχε σχέσεις με τη Δυσδαίμονα).

Ιάγος: "Ω κόλασι, δε θέλεις να μ' ακούσης. "Αν μόνο στο [δουερό μου το είδα ποτέ, για πάντα μισορό με!

Ροδρίγος: Μούπας πώς τόν μισείς.

Ιάγος: "Αν είνε ψέμμα ως με περιφροήσης! (Μετάφρασις Θεοτόκη).

Πόση λεπτότης και ποιά τεράστια ψυχολογική δύναμι! Οί πρώτες αυτές γραμμές—όπως σικά παρατηρεί ό Κόλερις—θανμαστά δείχνουν τη φύσι και τα βαθύτερα έλατήρια της φιλίας του Ιάγου προς το Ροδρίγο—που είναι το πουνγί—και την αντίθεσι που υπάρχει ανάμεσα στην επιπολαιότητα και αστάθεια του Ροδρίγου—που αλλάζει άμεσως κομβέντα—με την πρώτη βίαιη απάντησι που του δίνει ό Ιάγος—και στην ύπολογιστικότητα, την ακρίβεια και μεθοδικότητα του «εσκεμμένου» επιχειρηματία—Ιάγου. Ο Ιάγος, απαντώντας στο Ροδρίγο—«αν είναι ψέμμα ως με περιφροήσης»—δείχνει και μια άλλη όψη του χαρακτήρα του: Του ανθρώπου που έχει μεγάλη ιδέα για τον έαυτό του—την οποία βέβαια δεν άργει να μάς την εξομολογηθί πιο άνοιχτά στα παρακάτω, λέγοντας: «Και αλήθινά θέσι πιο μεγάλη μου πρέπει, τι έγω ξέρω πόσο αξίζω!»—Είναι παρατηρημένο πώς τίποι έγωπαθών ενδιαφέρονται πάνω άπ' όλα για την ιδέα που θά σχηματίση για δαύτους ό κόσμος. Γι' αυτό κι' ό Ιάγος θεωρεί πώς θά δέχονταν την πιο μεγάλη πληρωμή από το Ροδρίγο—αν τυχόν τον γέλασε—με τό να τον τιμωρήση ό τελευταίος αυτός με την περιφρόνησι ή με το μίσος του.

Τά ίδια λόγια μάς δίνουν και μια κατακαθαρή εικόνα της θέσης του Ιάγου απέναντι του Ροδρίγου. Είναι ό κύριός του. Δεν άμφιβάλλουμε πώς σε κάθε περίπτωση, από τη μύτη θά τον τραβά «σαν τρυφερό γαϊδούρι». Είναι το πρώτο του θύμα. Επιδρώνει, τετραγώνως, στέρεα κρατούμενος πάνω στη γη, άρχίζει ν' αναπτύσση τους λόγους που τον κάνουν να μισή τον Οθέλλο, αλλά είναι τόσο μάστορης που δε θά ελπί παρα εκείνα μόνο που ταιριάζει ν' ακούση το αυτί του Ροδρίγου... Μισεί τον Οθέλλο γιατί δεν άνεγνώρισε την αξία του και τον Κάσσιο γιατί πήρε άνάξια τη θέση του. Είναι μια εύλογη δικαιολογία που

ταιριάζει μάλιστα και στο φιλόδοξο και έμπαθη χαρακτήρα του. Δεν άργει όμως να μάς αποκαλύψη και τον εσώτερο έαυτό του.

Ατόφια ή κακία του, χωρίς περιττές δικαιολογίες, δείχνεται, σαν έκμυστρεύεται το λόγο που τον κάνει ν' ακολουθεί τον Οθέλλο. Όλη του ή σατανική, φειδίσια μορφή ξεσπετάζεται. Είναι μια πραγματική όψη του έαυτού του. Πιστεύει βαθειά σά λέει, πώς «υπάρχουν άνθρωποι που το χρέος το πρόσσωπό τους και τά μειςίδια τους στολίζει, και όμως φυλάν για να δουλέψη τον έαυτό τους της καρδιά τους, και ρίχνοντας μονάχα άπάνω στους κυρίους τους τον ίσκιό της δουλειής, προκόβουν σά γερά σιμά τους κι' όταν ζυμαρώσουν τον έαυτό τους προσκυνούν. Έκείνοι έχουν ψυχή και τέτοιος είμαι λέω». Στο σημείο αυτό ό Ιάγος βρίσκεται κυριαρχημένος από τη μανία, από το πάθος του για το κακό. Και τότε είναι ή παραφορά του και ή μέθη του από τη θέα της ίδιας του σατανικής όψης, που μανιακά και έξαλλα δεν άργει να φθάση στην ύπεροχη εκείνη όμολογία που δείχνει κι' όλη του την άνδρικη όψη:

Γιατί αν το φέρομό μου της καρδιάς μου την φυσική την κλίσσι και την όμη με φανερά καμώματα άπιδείξει.

Ε, βέβαια πολύ ροχα θά τη φοροόσα πάνωθε από τις μανίες μου για να την τοιμαπών οι κοράκοι!

Ο ήθοποιός άς προσέξη να δώση όλη τη δραματικότητα που άπαιτούν τά λόγια αυτά. Άς ζυγίση τις δυνάμεις του κατά τέτοιο τρόπο, ώστε φτάνοντας στο σημείο αυτό κρεσσέντο ή φωνή του, να πάρη βαρύτητα και ήχηρότητα.

Είναι σφαλερή ή γνώμη πώς ή δραματικότητα και ή παραφορά είναι ξένα από το χαρακτήρα της Ιάγου. Άνιδεοι μόνον παρόμοια λόγια μπορούν να λένε.. Ο Ιάγος είναι ένα από τά στοιχεία της φύσης. Αν τό σιμούν, ό φοβερός άνεμος της Άφρικης, όλόκληρο διάστημα ήσυχάζει και παραμονεύει—σά μουλκνός θεριό—κάτω από τη ρηγνή ή άμμο της Σαχάρας, ύπάρχουν και στιγμές πού άγρια και μανιακά ξεσπάει. Τέτοιες στιγμές υπάρχουν και στη ζωή του Ιάγου, που το πάθος του άνυποταχτο όρμα και σά τούς δεσμούς της στοιχατικής κυριαρχίας πούχει πάνω στον έαυτό του, αν και ή ψυχραιμία είναι το ιδιαίτερό του χαρακτηριστικό.

Στό τέλος της σκηνής αυτής μάς δίνεται ευκαιρία να γνωρίσουμε μια άλλη όψη της μορφής του. Την κακοήθεια και τη ρυπαρή του αγάπη για τη χυδαιολογία. Η ευχαρίστησι που λαβαίνει στο να κεντρίξη το Βραβάντιο, μιλώντάς του σε βάρβαρη γλώσσα και βρίζοντάς τον χυδαία κάτω από τη σκέπη της σκοτεινιάς, είναι έκφραστατικότητα σημάδια της ζωόδους φύσεώς του (1), είναι ό συχαμερός μάγκας που χαίρεται να ρίχνη στα πρόσσωπα των άλλων βούρκο και πού έκτιμάει κι' όλας και σέβεται το έργο που κάνει... Όταν ό Βραβάντιος τον άποκαλεί φαύλο—ύστερα

(1) Κατά το Χάγλ. — Έναν από τους έξωστους Άγγλους κριτικούς—ή χυδαιολογία του Ιάγου δεν πρέπει ν' άποδοθί στην ευχαρίστησι που δοκιμάζει στις ίδιες του άόλαστας εικόνες, αλλά στην επιθυμία του να δείξη τη χειρότερη όψη και άπεχθέστερη κάθε πράγματος και στον πόθο του να ξεχωρίση με τον τρόπον αυτόν από τους άλλους.

από τις τόσες βοισές που δέχτηκε—ό Ιάγος άτάραχος άποδέχεται το χαρακτηρισμό και έξοφλά άγέροχα, άναπαρόδοντας τη... φιλοφρόνησι, έτσι: «κι' έσύ είσαι γερονσιαστής». Δηλαδή σά να του έλεγε: «Μάλιστα κύριέ μου, όπως το δικό σου έργο είναι μου νάμα φαύλος» μ' αυτό;—Πόσοι έτοιμοι, τι σβετωσύνη μυαλό και πόσο χιοήμοιο δε μαρτυράει ό σαχτινικός αυτός λόγος του! Ο Ιάγος είναι το δυνατό πνεύμα που δε διατάζει να παίζη και στις δυσκολότερες άκόμη στιγμές. Στη δεύτερη σκηνή, δε δυσκολεύεται να όρκισθί, μπροστά στον Οθέλλο, και στο θεό τον Ιάνο. Τρυπά λές ευχαρίστηση με τό να παίζη όχι πιά με τους άλλους, αλλά και με τον ίδιο του τον έαυτό. Κι' αυτό προέρχεται από τη βαθύτερη πίστι πούχει για το πνεύμα του.

Όλη ή πρώτη σκηνή του Οθέλλου, που άποτελεί και μια εισαγωγή σ' όλη την άτιόσφαιρα της τραγωδίας, άνάγκη να παίζεται στο θέατρο γρήγορα, έντονα και με κυρίαρχη νότα δραματική. Τό έναοκτήριο σάλλισμα πού θά κινήση το ενδιαφέρον πρέπει νάχη κάτι από την άσπρατι πού διασχίζει έναν βουρκομένο, μουντό ουρανό, πού άργά ή γρήγορα θά ξεσπάση.

Στη δεύτερη σκηνή τον συναντούμε με τον Οθέλλο. Ο άνθρωπος είναι πικραμένος γιατί δεν έχει τόση κακία για να μπορή να κάνει «μελετημένο φονικό» και συνείδησι πού να του έπιτρέπη να σκοτώνη ανθρώπους σαν το Ροδρίγο που τόσο άσχημα και ύβριστικά μίλησε για τό στρατηγό του! Είναι τόση ή ύποκρισία του, πού δεν άμφιβάλλουμε πώς ό άνθρωπος αυτός είναι ικανός, πουλώντας την έχτίμησι των άλλων να κερδίση την έμπιστοσύνη όποιουδήποτε άλλου και αυτού του Οθέλλου. Πλάϊ στο Μαύρο στέκεται σαν ένας πιστός και άξιος φίλος. Τίποτε τό ύποταχτικό και τό ταπεινά κολακευτικό δεν ύπάρχει στους τρόπους του. Δε κοιάζει με τους τύπους εκείνους, που μη κοιάζοντας καμιά άλλη προσωπική αξία, κερδίζουν την έχτίμησι των άλλων με ταπεινές έκδουλεύσεις και δουλικούς επαίνους.

Ο Ιάγος κερδίζει την έχτίμησι του Οθέλλου με την αξία του. Στην τελευταία σκηνή της πρώτης πράξης όταν μένει μόνος με το Ροδρίγο, άποκαλύπτει μια άριστοτεχνική ιδιοφυία ξετελειωμένου πολιτικού. Ο τρόπος με τον όποιο μπλέκει στα δίχτυα του το «ζουερό ζουλάπι» είναι άξιοθαύματος. Ο κυνισμός του είναι σά βαθύτατη γνώσι του άναμινγνέται με μια βαθύτατη γνώσι του κόσμου. Η έκτολασι του με άτράνταχτα ήθικά αξιώματα. Ηθικολογεί και ραδιουργεί συγχρόνως. Η κυνική του φράσι—«πάρε χρήματα στο πουνγί σου»—στο στόμα του μεγάλου αυτού άλχημιστή

στο στόμα του μεγάλου άναγκά συνέγίνεται μια φυσικώτατη άναγκά συνείδησι σε λόγους σωστός, βαθυστόχαστους. Ο Ιάγος είναι ό πρώτος που διαβλέπει τό άταίριαστο της ένώσεως του Οθέλλου με τη Δυσδεμόνα.

Στό λόγο του—αν τό μυστήριο του γάμου πού ένωσε άντάμα έναν παραδομένο και μια τετραπέρατη κόρη της Βενετίας, δεν είναι πράγμα, παρα σκληρό για τό μυαλό μου και για όλη τη φάρα της—αν και ύπάρχει διαβολική πρόθεσι να βοηθήση τους σκοπούς του, ύπάρχει όμως και διαισθητική δύναμι και γνώ

σι της πραγματικότητας άνεκτίμητη. Ο Σατανάς άντιλαμβάνεται πώς όλα, άργά ή γρήγορα, θάόθουν με τό μέρος του μιά και νόμοι άτράνταχτοι της φύσεως διασάλευτήσαν. Και γι' αυτό όσο και προχωράει τόσο και ό τόπος του γίνεται ένθουσιαστικώτερος. Άγριο σατανικό γέλιο—ή φωνή της κυριαρχίας και της άπόλυτης ίκανοποίησης του γήίνου στοιχείου, ακολουθάει τά τελευταία του λόγια: «πολύ καλά, πολύ καλά, βάλε μόνο άρκετά χρήματα στο πουνγί σου» Σά μένει μόνος ελπίζουμε πώς θ' άφεθί στον πραγματικό έαυτό του. Μα ό Ιάγος ούτε στη σκηνή αυτή δεν άφίνει ν' άποκαλυφθί ή γνήσια μορφή του. Ένψ προηγούμενα μάς όμολόγησε πώς μισεί τον Μαύρο γιατί τον άδίκησε, τώρα μάς προσθέτει κι' έναν δεύτερο λόγο. Υποψιάζεται—πώς ό Οθέλλος έχει κάνει τό έργο το δικό του σά σεντόνια του. Βέβαια δεν ξέρει αν είναι αλήθεια, αλλά και για μια ύποψια παρόμοια θά κάνει σά νάταν βέβαιο». Από τον τρόπο πού μάς τά λέει και από τη φύσι των λόγων του συμπεραίνουμε πώς ούτε και ό ίδιος δεν πιστεύει σ' όσα λέει. Πολύ όρθά ό ποιητής Σούμιπτον χαρακτηρίζει τά καμώματα αυτά του Ιάγου: «Σά μια μάταιη άνηξή—πού διασχίζει έναν βουρκομένο, μουντό ουρανό, πού άργά ή γρήγορα θά ξεσπάση.

Στη δεύτερη σκηνή τον συναντούμε με τον ίδιο τρόπο ν' ακολουθήσουμε στην ανέλιξι τους και τις λοιπές πράξεις. Ο χώρος του περιοδικού δε μάς έξαορεί. Όσο περισσότερο μελετούμε τον Ιάγο, τόσο και περισσότερο ή μορφή του πληθαίνει στα έκθαμβώματα μάτια μας. Για κάθε του λόγο μπορεί κανείς σελίδες όλόκληρες να γράψη.

Διαδοχικά μάς εμφανίζεται με όψεις διάφορες. Η ψυχρή κακοήθεια του, ή έμπαθεια του, ή ψυχραιμία του, ή σιωπηλή του μνησικακία, ή πανουργία του, το χιοήμοιο, ή έξυπνάδα, ή ύποκρισία, ή νοσημοσύνη του, όλα με θανατοσά τρόπο έκφρασμένα ύψώνουν τη μορφή του, ξεχωριστή και πρώτη μέσα σ' όλο το Πάνθεον στη Σαίξπηρικών ήρώων. Στη νοσημοσύνη του και στη σπαρταραστή ψυχολογία του αλήθεια, μόνον με τον Άμλετ μπορούσες να συγκριθί. Η μεγαλοφυία του Σαίξπηρ, ή θεϊκή του σοφία και ή δημιουργική φαντασία του ήσαν στη δημιουργία του Ιάγου την ευκαιρία να άποκαλυφθών σ' όλο τό έκθαμβωτικό τους πλάτος. Ο Ιάγος πρέπει να θεωρηθί όχι μόνο το πιο ώραιο πλάσμα του Σαίξπηρ, αλλά και τό πιο πλούσιο σε περιεχόμενο ζώης, δημιουργήμα της φύσεως, πού έξησε πάνω στη γη... .

ΠΕΛΟΣ ΚΑΤΣΕΛΗΣ

«Τι όρίζετε;» μ' έρώτησε σκουπίζοντας τά μάτια.

—Νά καθήσω λίγο και να πιω κάτι..

Με κύτταζε με μεγάλη της άπορία χωρίς να κινηθί καθόλου από τη θέσι της, σαν να μην καταλάβαινε.

—Μά δεν είνε ξενοδοχείο, έδώ;»

Ή γυναίκα άναστέναξε. «Όχι, πώς! Ξενοδοχείο είνε, στους όρισμούς σας... Μά γιατί δεν πάτε άντίκρυ σαν τους άλλους; Είνε πού χαρούμενα έχει.

—Είνε περισσότερο χαρούμενα άπ' ό,τι πρέπει για μένα... Προτιμώ να μείνω έδώ. Και χωρίς να περιμείνω να μου άπαντήση τοποθετήθηκα σ' ένα τραπέζι...

Ένψ έπινα, έπροσπάθησα να την άναγκάσω να μιλήση «Δεν σάς έρχεται συχα έδώ κόσμος;»

—Όχι, άφεντικό, κανέναν... Όλοι τους άρσεί να πηγαίνουν άντικρύ. Έδώ τους φαίνεται πώς είνε πολύ μελαγχολικά... Η αλήθεια είνε πώς τό ξενοδοχείο μάς δεν είνε πολύ ευχάριστο. Έγώ ωραία δεν είμαι, μ' έχουν τσακίσει οί πυρετοί, τά δυό μου μικρά κορίτσια πέθαναν... Έκει, άντικρύ, άπεναντίας, όλο γέλια είνε. Τό ξενοδοχείο τό έχει μια Άρλεζιάνα, μια όμορφογυναίκα με νταντέλλες και τρεις σειρές χρυσή άλυσίδα γύρω στο λαιμό. Ο όδηγός του λεωφορείου, πού είναι άγαπητικός της, της πηγαίνει τους ταξιδιωτές. Σου έχει και ένα σωρό παστοικές για ύπηρετίες. Έτσι ή πελατεία δεν άπολείπει!...

Άξαφνα από τό άλλο μέρος του δρόμου, έγινε μεγάλη κίνηση.

Τό λεωφορείο ξεκίνησε μέσ' τον κοινότο. Άκούστηκαν τό καμτσίκι και ή τρουμπέτα του όδηγο, οί παστοικές ύπηρετίες που έτρεξαν κάτω στην θύρα και έφώναζαν «Στό καλό! Στό καλό!» και περισσότερο από όλα αυτά ή ίδια ή τρανταχτή φωνή πού έπαναλάμβανε ολοένα δυνατότερα.

Η Μαργαρώ, ή όφορη

Η Μαργαρώ, ή πλάνα.

Καθώς άκούσθηκε ή φωνή αυτή, ή ξενοδόχα άρχισε να τρέμη σύγκορη και γύρισε προς τό μέρος μου, «Άκούτε; μου είπε σιγά σιγά, είναι ό άνδρας μου... Όραία δεν τραγουδάει;»

Και τρέμοντας, με τά χέρια τεντωμένα, με τά μάτια βουρκομένα από τά δάκρυα πού την άσχημίζαν άκόμη περισσότερο, ήταν σαν σ' έκσταση εκεί μπρός στο παράθυρο και άκουε τον Ιωσή της να τραγουδά για την Άρλεζιάνα.

Αχ! όμορφή μου Μαργαρώ,

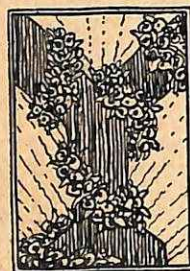
Αχ! Μαργαρώ μου πλάνα.

Η ΛΑΪΚΗ ΜΑΣ ΤΕΧΝΗ

ΤΑ ΥΦΑΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΠΑΘΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ, ΣΧΕΔΙΑ ΒΑΣΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ

φαινόταν και κεντήματα είναι το πειό σπουδαίο στόλισμα του Καρπάθικου σπιτιού· είναι παντού· απλωμένα ή κρεμασμένα, στο σουφά, στους τοίχους, στα παγκάκια, στους στύλους του σπιτιού και δίνουν σ' αυτό χρώμα και χαρακτήρα με τους ποικίλους συν-

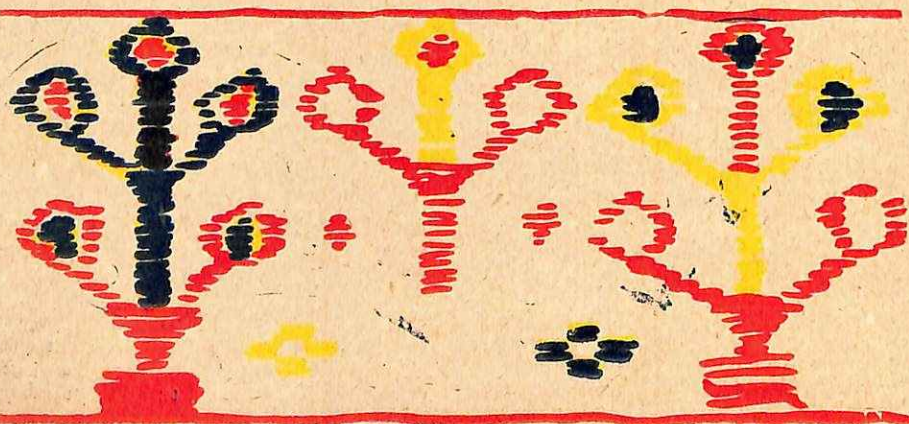

δυαυμούς, με τα φωτεινά και χαρωπά χρώματα τα τόσο αρμονισμένα, δημιουργούν το απαραίτητο περιβάλλον όπου η ανοιχτή καρδιά του νησιώτη ανοίγεται ακόμη περισσότερο στη χαρά, στο μεράκι και στη νοσταλγία, το περιβάλλον που τα πειό τρυφερά αισθηματά βλασταίνουν και τρέφονται ανάμεσα σε δάκρυα και τραγούδια. Γι' αυτό με αγάπη και ζήλο η νησιώτισσα ασχολείται μ' αυτά, ή νέα κόρη κλωθεί, υφαίνει και κεντά βυθισμένη σε κάποια μουσική διειροπλήση και κπαντοχή, κ' είναι τα ίδια της τα αλ-

σθήματα που έχουν εκφρασθή απάνω στο πανί με τη γλώσσα των χρωμάτων και των σχημάτων. Το δημοτικό τους τραγούδι μ' ας δίνει μιάν ωμορφήν εικόνα σε ωραιότατους στίχους.

Ός έκα(θ)όμου κι' υφαινα ά(γ)άπης μου
[μαντήλι:
κλώνο μετάξιν ήθαζα κλώνο μαργαριτάρι
και κλώνον άσπροχρούσαφο νά φάνω τό
[μαντήλι
προυέλτσι κι' ή (γ)ειτόνισσα νάπόν τό μαρα-
[θύρι
— κόρη τόν Άγαπό παντρέβγουνσι και σύ μαν-
[τήλι φαινείς;

Στα παλιά τα χρόνια ή κάθε νησιώτισσα σχεδόν έχει τόν άργαλειό της και μοναχή της υφαίνει ή κεντά τα υφαντά της, μ' ας με τόν καιρό ή παραγωγή περιορίζεται σε κείνες που είχαν κλίση ή που ασχολήθηκαν ιδιαίτερα με τήν υφαντική. Το κέντημα όμως εξακολουθεί να είναι ή αγαπημένη ασχολία της κόρης, αν και δυστυχώς πολλές άρνήθηκαν τα παλιά τα σχέδια και καταγίνονται εις τό να μιμούνται δουλικά και να αντιγράφουν με τό χέρι ή με τη μηχανή τα νεκρά, τα ξένα πρὸς τήν ψυχή τους σχέδια των Ευρωπαϊκών φυγουνιων, για να μη

φαινόταν τάχα καθυστερημένες. Άς έλπίσουμε όμως πὸς με τό ξεσκέπασμα του ψεύτικου μηχανικού πολιτισμού, πάλι θα γυρίσουν κοντά στη φύση, στα παλιά τα σχέδια, δίνοντας νέον αίμα σ' αυτά από τήν πραγματική τους ζωή, από τα άγνά αισθήματά τους.

Τα υφαντά αυτά μπορούμε να διακρίνουμε α) σε υφαντά βαμβακερά, μάλλινα, μεταξωτά, κουβέρτες, σεντόνια χράμια που χρησιμοποιούν για καθημερινή χρήση, άπλά με άσπρα ή χρωματιστά νήματα διακοσμημένα με γραμμικά, κυματοειδή, ρομβοειδή ή φυτικά πλουμείδια (Μαϊάνδρος, κάδουρας, μυρτέα, βλ. σχ.) β) τα κιλίμια από χοντρά στριμμένα μάλλινα νήματα χρωματιστά, κατά μίμηση πολυκέντητων ανατολίτικων χαλιών με συνδυασμούς από βυζαντινά μοτίβα, σταθρούς σε σχήματα καθαρώς γεωμετρικά (σταθροί, ρόμβοι, κάδουρας, μέλισσα) έντελώς στυλιζέ με καθαρώς διακοσμητικό χαρακτήρα. Τα κιλίμια είναι από τα πειό πολύτιμα υφαντά που χρησιμοποιούν για τό στολισμό του σπιτιού κι' άληθινά δεν μπορεί κανείς παρά να θαυμάση τήν λυρική άρμονία των χρωμάτων και τήν ωμορφή και ρυθμική σύνθεση των σχημάτων· υφαίνονται κι'

αυτά στον άργαλειό· και γ.) οι μαντή-

λες που ξεχωρίζουν για τήν λεπτότητα και τήν χάρη, σε διάφορα μεγέθη για τό στύλο, τό σουφά, τα πανέρια, υφαίνονται από κίτρινο ή λευκό μετάξι (με τό φυσικό του χρώμα) ή βαμβάκι με παράλληλες ρίγες κατά διαστήματα από μετάλλινη χρυσή κλωστή (άντρε) και με κοσμήματα από μάλλινη χοντρή κλωστή (ρασάκι). Τα ωραιότερα μοτίβα τα βρίσκουμε άπάνω σε μαντήλες του στίχου· βλέπει κανείς θαυμασμούς συνδυασμούς με όριζόντιες, ζώνες, από ρόμβους, σταυρούς ζέντρα· φυτά, έντομα, άνθρωπάκια διατυπωμένα με συμβατικό τρόπο, κοσμήματα με σπάνια διακοσμητική άντίληψη. Το δέντρο, τό φυτό, δεν είναι για τήν τεχνίτρα παρά ένα άρμονικό σύνολο χρωμάτων και σχημάτων, ό σκοπός της δεν είναι να μ' ας παραστή τὸ δέντρο, παρά ή άφορμή ή τό μέσο να μ' ας έκφράση τόν έσωτερικό αισθητικό της κόσμο με χρώμα και σχήμα. Κι' αυτό πάλι θα πιάση τόν ώρισμένο χώρο μέσς στη σύνθεση, τα δε διαστήματα που άφήνει να πληρούν μικρά παραπληρωματικά κοσμήματα, σε τρόπο που να έπιτυχαίνη ή ρυθμική ίσορροπία· τό φυσικό χρώμα των αντικειμένων δεν τήν ένδιαφέρει τήν τεχνίτρα· τα φύλλα των δέντρων μπορεί να είναι κόκκινα, μπλε, κίτρινα κλπ, άνάλογα με τα διπλανά χρώματα· έχομε κι' έδω διάφορες όνομασίες σύμφωνα με τό κόσμημα που κυριαρχεί άπάνω στο υφαντό, (μαντήλια του κα(θ)ούρου, του σταυρού κτλ.)

Από τα λίγα σχέδια που παρκαθέτομε έδω, μπορεί κανείς να πάρη μιάν ιδέα και να κρίνη μοναχός του για τήν απλότητα και τήν ωμορφιά τους, μπορεί ό καθένας να νοιώση τήν ίδια τή διάθεση της καρδιάς του λαού αυτού, τό πλούσιό του αίσθημα και τήν ποιήση της ζωής του και να πη πὸς δεν έσβυσε δόλοτελα ή Ίωνική χάρη, παρά συνδυασμένη με τήν Ανατολίτικη ποιικιλία ή έκφρασμένη με τόν παλμό της ζωντανής λαϊκής δημιουργίας έχει και πάλι να μ' ας δώση μοτίβα για μι' ας έθνική δημιουργία—έξω από κάθε μηχανική επίδραση—έμπνευσμένη από τήν παράδοση και προσαρμοσμένη στη ζωή μας.

Β. ΧΑΝΙΩΤΗΣ

Είδοποιούμε πὸς έσοι έστειλαν
διηγήματα για τό διαγωνισμό
μετά τις 18 τρέχοντος δεν θα
ληφθούν ύπ' όψει.

ΗΤΑΝ ΠΙΑ ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Les premiers sentiments sont les plus naturels. Louis XIV

Ιό μεσ' άπ' τή Σμύρνη, στην Ανατολή, τα σπία τα δικά μας είναι τα περισσότερα μονόροφα. Μ' ας ψηλά, τόσο ψηλά, που κάνουν για δυό τέτοια της Αθήνας. Άνεβαίνεις 5-6 σκαλιά στο χαγιάτι, που είναι πολύ φαρδύ, και χωρίζει τό έσωτερικό του σπιτιού στα δυό.

Τα πιδό μεγάλα έχουν και ύπόγεια σ' αν καλοκαιωμένα δωμάτια. Μ' ας τα χρησιμοποιούν οι νοικοκυραίοι για τις σοδιές του χειμώνα.

Έτσι ήταν και τό δικό μας στο Σαλιχλί. Από τα πιδό καινούργια. Μ' ας τήν καθιερωμένη πιά στον τόπο άρχιτεκτονική. Διάφερε μόν' από τ' άλλα με τό χτυπητό του χρώμα.

Μόλις πρωτοκαθήσαμε, ό πατέρας μου τ' όβασε γαλάζιο. Τ' όρεσε αυτό τό χρώμα, σ' αν όαγιας που ήταν. Μ' ας ύστερα, σ' αν γίνικε λόγος στο κονάκι (*) γι' αυτό και τό νομίσαν οι Τούρκοι για άσέβεια, άναγκάστηκε να τό βάψη πράσινο.

Μπαίνοντας στο φαρδύ χαγιάτι, δεξιά, ήταν ένα μικρό δωμάτιο, που τα παράθυρά του βλέπαν στον κεντρικό δρόμο: Ήταν ή κορβετατοκάμαρά μου.

Ό πατέρας μου, σ' αν άρχισα να νιώθω τό γύρω μου κόσμο, μου τή χάρισε.

Ήμουν πολύ χαϊδεμένος· με τήν παραμικρή κακοκαιρία καθόμουν στο σπία.

Τότε έρχόντουσαν όλα τα παιδιά της γειτονιάς, οι φίλοι μου, και μου κάναν συντροφιά.

Γινόταν χαλασμός κόσμου.

Δεν έφευγε παιγνίδι άπ' τό μικρό μυαλό μας, που να μ' ας τήν παίζουμε. Ουμ' ας τις κουμπάρες, τό σκολείο, τό μπακάλικο, που

βρόμιζαν τό σπία κ' είχαμε κάθε βό-
άδν φωνές άπ' τή μάνα μας.

Κι' όταν πιά άρχικε να σουρουπώνη, διαλυόταν ή συντροφιά. Μ' ας όχι πάντα ήσυχια. Τις περισσότερες φορές τα παιδιά φεύγαν μαλωμένα. Ήθελα πάντα να κάνω τόν άρχηγό· και τ' άξιωμα μου τό διεκδικούσα με τό ξύλο. Γιαυτό, και μερικές φορές μ' εύρισκεν ή μητέρα μου με τα γόνατα και τα μπράτσα γεμάτα δαγκωνιές κ' αίματα.

Θ' ας ήμουν ως δέκα χρονών, σ' αν ήσαν οι Έλληνες στο μέρος μου. Τους νόμιζα στην άρχή σ' αν κάτι ύπερφυσικούς· σ' αν γίγαντες άδάνατους. Τό κρύο κείνη τή χρονιά, στην άρχή του φθινόπωρου, έδειχνε πὸς θαχαμε βαρύν χειμώνα.

Γιαυτό, μι' ας παρέα από αξιωματικούς μαζί με τό μουχτάρη (Ρωμηός δήμαρχος) του χωριού, χύριζαν στα σπία κ' έπιτάζαν δωμάτια.

Έτσι νοικιάσαμε κ' έμεις μι' ας κάμαρα σ' ένα άντρούγιο μ' ένα κορ-

(*) Κονάκι = Διοικητήριο.

Ήταν πιά δεσποινίς

τοσάκι συνομήλικό μου, τη Σοφία. Είχαν ξερθεί απ' την Αθήνα.

Η κυρία ήταν πολύ καλή κι' ακόμα πιο καλή ή συντροφιά της. Μας διηγόταν χίλια δυο απ' την Αθήνα· κ' εγώ παρατούσα πολλές φορές το διάβασμα, για να την ακούω.

Μ' ακόμα καλύτερα ταιριάζαμε με τη Σοφία.

Έτυχε νάνε στην τάξη μου· και κάθε πρωί πηγαίναμε μαζί στο σχολείο. Οι φίλοι μου πια δεν με βλέπαν. Η Σοφία τους είχε διώξει όλους απ' την καρδιά μου.

Διαβάζαμε μαζί κλεισμένοι στη μικρή καμαρούλα μου, τις βροχερές μέρες του χειμώνα. Χαλούσαμε κόσμο. Μά πολλές φορές βρίσκαμε τρόπο ν' αποφεύγουμε το διάβασμα με ιστορίες Αθηναϊκές της Σοφίας.

Η δασκάλα μου παραπονιόταν στη μητέρα, ενώ για τη Σοφία έλεγε όλο επαινούς.

Ήταν έν' ανοιξιάτικο σουρούπο, μ' αποκείνα που μ'ας θυμίζουν το φθινόπωρο με τα κιτρινωπά φύλλα.

Έκανε ένα τσουντερό κρύο.

Βρήκαμε καταφύγιο στην καμαρά μου. Κείνη την ημέρα η δασκάλα μου μ' είχε βάλει μηδέν στην ορθογραφία· γι' αυτό παρακάλεσα τη Σοφία να διαβάσουμε στα σοβαρά.

Καθόμασταν μπρος σ' ένα μικρό γραφείο.

Πότε πότε σταματούσαμε το διάβασμα και κυττούσαμε απ' το κρυστάλλινο τζάμι στο δρόμο.

Η μανάδες μας κ' οι αδελφές μου καθόνταν πιο βαθιά στο σαλονάκι και πλέκαν.

Δεν είχα καθόλου όρεξη για διάβασμα. Μά ο φόβος μ' ανάγκαζε. Μηχανικά είχα γράψει μια σελίδα ορθογραφία. Η Σοφία την πήρε να τη διορθώσει. Έσκυψα το κεφάλι μου στο δικό της και μετρούσα τα λάθη μου.

Η αναπνοή της έζετανε τα μάγουλά μου, μα κείνη δεν φαινόταν να με προσέχει.

Την κύτταξα μια στιγμή στα καστανά της μάτια.

Αλήθεια. Πρώτη φορά την έβλεπα έτσι. Μά και πρώτη φορά μου φαινόταν τόσο αλλόκοτη. Στα μάγουλά της ήταν ζωγραφισμένο ένα θαμπό κοκκίνισμα, που ξεχώριζε απ' το χλωμό πρόσωπό της. Και τα σμιχτά της φρύδια την δείχναν πιο ελκυστική. Ξαφνικά, χωρίς να θέλω, την άρπαξα με τα δυο μου χέρια απ' τα μάγουλα. Την φίλησα, τρώμαξε απ' την ανέλπιστη κίνησή μου.

Την άφησα άμέσως· με κύτταξε χωρίς θυμό μ' ένα χαμόγελο στο πρόσωπο, Γέλασε πιο δυνατά.

Χωρίς απορία μουπε: —Μά τι έπαθες; Θα πάρες κι' άλλο μηδενικό στην ορθογραφία!

Τό πρόσωπό μου είχε κοκκινίσει. Πήρα μηχανικά το τετράδιο· κείνη μου διάβαζε σ' αν να μην είχε τίποτα.

Έγραφα μηχανικά, και σε κάθε λέξη έκανα κι' από δυο λάθη.

Τό μολύβι έτρεπε στο χέρι μου.

—Μά τι έπαθες; Τό μαγκάλι είναι γεμάτο!

Δεν της απάντησα, έκανα πως χαμογελούσα.

Προσπαθούσα να συγκρατηθώ, μα δεν τό κατάρθωνα.

Πέταξα το τετράδιο στην άλλη άκρη.

Μ' εκύτταξε μ' απορία. —Λέ θα διαβάσουμε άλλο; Καλά. Δεν φταίω γώ!

Άρχισα να τη ρωτώ για ξένες ιστορίες. Για την Αθήνα.

Κείνη μ' απαντούσε με όρεξη. Μά κάποιος φόβος μ' είχε κυριέψει χωρίς να ξέρω το γιατί.

Τη σταμάτησα.

—Να μην τό πής, Σοφία, αυτό που σου έκανα στη μαμά σου.

—Και τι μούκανες;

—Να που σέ...φίλησα.

Ξέσπασε σε δυνατά γέλια.

—Μά καυμένη, ή μαμά μου με φιλά κάθε μέρα και σύ;!

Δεν μπόρεσα να κρατήσω τα γέλια μου. Την κυττούσα μέσ' τα μάτια.

Πόσο απλά μου μιλούσε... Σ' αν να μην είχε καθόλου νοιώσει τη διαφορά μας. Γέλασε και κείνη μαζί μου. Κι' αλλάξαμε συζήτηση. Την άλλη μέρα πήγαμε στο σχολείο.

Η πρώτη μου δουλειά ήταν, σ' αν βγήκαμ' απ' το σπίτι να τη ρωτήσω.

—Τόπες;

—Ποιό; —Μ' απάντησε περίεργα.

—Τό χθεσινό. —Γέλασε.

—Όχι, αφού δέ θέλεις· κ' είναι κακό;

—Όχι καθόλου —μισοψιδύρισα. Της έσφιξα το χέρι και μπήκαμε στην αυλόπορτα.

Η ζωή μας πια κυλούσε ήσυχα. Πάντα μαζί. Χωρίς φόβο.

Έκλεισαν τα σχολεία. Μά τη χαρά μας την έσκιασε ο απότομος χωρισμός!

Θά γινόταν έφοδοι κ' είχαν ξερθεί διαταγή απ' το Στρατηγείο οι γυναίκες των αξιωματικών να γυρίσουν πίσω στην Ελλάδα,

Η λύπη μου ήταν απερίγραπτη. Ίσως ή πρώτη στα παιδικά μου χρό-

νια· και κείνη λυπόταν άλλο τόσο.

Χάναμε τόσο καλή συντροφιά!... Δυο μέρες γινόντουσαν οι έτοιμα-

σίες, και παρακαλούσαμε κι' οι δυο να μην τελειωναν.

Η Σοφία μούχεν υποσχέθη πως θα μούγραφε τακτικά «χωρίς ανορθογραφίες!».

Τους πήγαμε στο σταθμό. Κι' οι δυο ως που νάρθη το τραίνο, χωρισμένα απ' τους μεγάλους, μέναμε νευρικοί.

Μά δεν άργησε ν' ακουστή τ' ανατριχιαστικό σφύριγμά του. Είχε φθάσει κι' όλας.

Έσφιξα το χέρι της Σοφίας, για στερνή φορά.

Η μητέρα της μ' άγκάλιασε και με φίλησε! Μά ξαφνικά μια φωνή ακούστηκε, σιγαλή, της Σοφίας:

—Δέ σου έλεγα πως το φιλι δέ είναι κακό;....

Κατακοκκίνησα.

Καλά που οι μεγάλοι με τους χαίρετισμούς δεν νιώσαν τίποτα.

Σέ λίγο το τραίνο είχε ξεκινήσει. Απ' το βαγόνι της ως που χάθηκε μαζί με το τραίνο, μου κουνούσε το μαντίλι της.

Γύρισα σπίτι καταλυπημένος· μά πάντα τ' άκουσα. Δεν ήθελα να βλέπω τους παλιούς μου φίλους. Μου θύμιζαν τη Σοφία. Μά πέρασε σιγά-σιγά κι' αυτό:

Συνήθισα στα παλιά.

Μας έφερε ύστερ' από ένα χρόνο ή όργη του Θεού στη Μυτιλήνη, για να μη ξαναγυρίσουμε πια. Καθήσαμε σ' ένα ξενοδοχείο. Είχαμε σκοπό να φύγουμε στην Αθήνα· γι' αυτό γράφαμε στο θείο μου στην Αμερική την κατάσταση μας με την προσφυγιά, και βάλαμε διεύθυνση το σπίτι της Σοφίας.

Η μητέρα μου τη θυμόταν.

Η πρώτη μου δουλειά, σ' αν ήρθαμε στην Αθήνα ήταν να πάω στο σπίτι της Σοφίας για το γράμμα, περιεσπότερο όμως για την ίδια. Καθόταν κει προς την όδο Πειραιώς.

Βρήκα το σπίτι· ήταν ένα μικρό, μα δεν έμοιαζε με το Σαλιχλιού.

Χτύπησα την πόρτα συγκινημένος. Περιμένα λίγα λεπτά· σ' αν ώρες.

Ύστερα άκουσα πατήματα στις σκάλες. Και φωνές· ήταν ή Σοφία.

Η πόρτα άνοιξε.

Μια δεσποινίς φάνηκε μεγαλωμένη πριν την ώρα της. Την κύτταξα απ' την κορυφή ως τα νύχια.

—Σοφία σύ είσαι; Κόντεψα να μη

σε γνωρίσω· πόσο άλλαξες από τότε; Για ένα χρόνο....

—Α.... Ο Τάσος. Πώς ήρθες δώ; Πότε ήρθατε; Πότε;

Μου έδωσε το χέρι της. Της απαντούσα ασυναίσθητα· την κυττούσα.

Τέλος μπόρεσα να συγκρατηθώ.

—Μην ήρθε κανένα γράμμα για μ'α; —Όχι! Τίποτα. Κρίμα να μην είναι δώ κανείς. Κι' ή μαμά πήγε στα μαγαζιά. Πόσο θα χαρή να σε δ'η! Έλα πάνου.—Κούνησα λίγο τα πόδια μου πουχάν μουδιάσει.

—Όχι, Σοφία, έχω δουλειά. Θα ξαναπεράσω σε δυο τρεις μέρες.

Της έδωσα το χέρι μου.

—Αντίο σου.

Η πόρτα έκλεισε, σ' αν έστριψα την γωνία.

Δεν ξαναπάτησα.

Η Σοφία ήταν πια δεσποινίς....

Φλεβάρης 1929. ΤΑΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΡΗΜΟΚΚΛΗΣΙ

“Ολα με παχειά σκόνη σκεπασμέν· του χωριού ο κόσμος έχει αφήσει κι' όλα βουβά τριγύρω ξεχασμένα· κλαίνει το γέρινο το “Ρημοκκλήσι.”

“Αγίων πρόσωπα ζωγραφισμένα στο τέμπλο, τάχει ο χρόνος αφανίσει· κανήνια τσακισμένα και σβύμενα από της καρδιάς ή Πίστη έχει σβύσει.

Μία άράχη, έπλεξε πυκν' ιστό εις τον άμορφο Θεό το Στανρωμένο ή λημονι' σκεπάζει το Χριστό και ή πρόσδος φωνίζει με φωνή και το άρχαίο πνεύμα κρημένο λέει α' “Ηλί, λαμυ' σαβαχθαν'.”

ΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΑΚΙΔΗΣ

ΣΤΙΧΟΙ

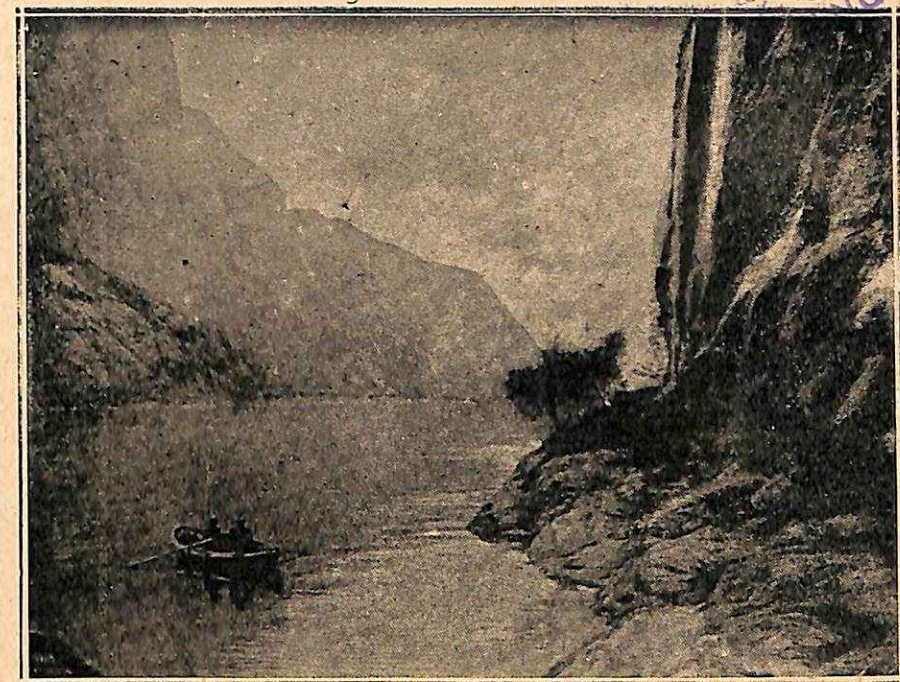
“Από ξένο τόπο κι' από άλαργιν', βελουδένιο άγέρι ταξιδεύει στην ξανθούλα, γαληνή, δυο φιλι ν' ή φέρη

“Από ξένο τόπο, δυο στερν' ή φιλι κι' άγεροσταμένα, ταξιδεύουν μήνες, κάποια άκρογυλιά τα κρατάει ώϊμένα.

Κ' ήταν κάποιο βράδυ που τα δυο φιλι, μ'α ψυχής προσύλες την ξανθή ψυχούλα βόηκαν, κι' άγκαλιέται οι τρεις ψυχούλες,

ταξιδεύουν τώρα κ' είναι τ' άκριβό τοδρανού στολίδι κ' είναι άγκαλιασμένες πάντα στο βουβό το στερνό ταξίδι.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΙΑΣ

Ένα Φιόρδ

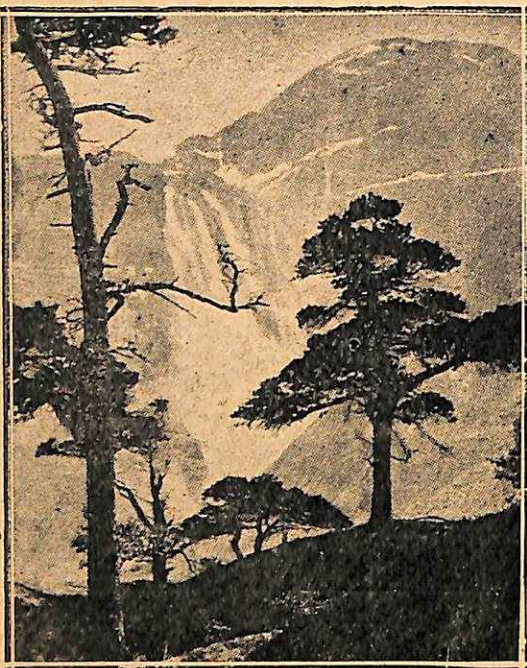
Η ΝΟΡΒΗΓΙΚΗ ΦΥΣΗ ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ

Νορβηγία που αγαπάμε είναι εκείνη που γνωρίσαμε από τα βιβλία. Κι' ή πλειάδα εκείνη των συγγραφέων που γεννήθηκαν στα μέσα του περασμένου αιώνα, σε τοῦτον το βορεινόν τόπο, πούναί σχετικᾶ ἀραιά κατοικημένους, μᾶς φανέρωσαν πολὺ θαυμάσια ὅλη τὴ ψυχὴ της. Κι' ἂν ὁ Ἰψεν μὲ τὸ θέατρό του μᾶς προσφέρει τὴ σκληρὴ καὶ τραχεῖά ἀνάλυση τῆς Νορβηγικῆς ψυχῆς, ἢ μᾶλλον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς μέσα στὴ Νορβηγικὴ ράτσα, οἱ ἄλλοι ὅμως, ὁ Biernson, ὁ Jonas Lie, ὁ Knut Hamsun, ὁ Gunnar Herberg, ὁ Sigbjørn, ὁ Obstdelder καὶ ὁ Johan Bojer μᾶς λένε τὰ τραγούδια τοῦ Ἑρωτα καὶ τοῦ Χάρου, μᾶς περιγράφουν τὰ περίλαμπρα τοπεία τοῦ βορρᾶ, πού ἔχουν ἀπέθαντους δρίζοντες κι' εἶναι ὀλόλευκα ἀπὸ τὸ χιόνι, καθὼς καὶ τὶς χαρούμενες πλατεῖες κοιλάδες της. Οἱ βορεινοὶ γεννιοῦνται μὲ μίαν παντοτεινὴ νοσταλγία στὴν καρδιά τους: Ποθοῦνε τὶς χῶρες ὅπου ἀνθεῖ ἡ

πορτοκαλιά. Κι' ἐμεῖς ποῦμαστε ἀπὸ τοὺς τόπους τοῦ ἡλίου, σ' ἀν διαβάζουμε αὐτὲς τὶς ἱστορίες αἰσθανόμαστε ἕνα βαθὺ πόθο γιὰ τὶς μεταλλοχολίες τοῦ ἀνοιξιάτικου ἡλίου. Χάρης στοὺς διηγηματογράφους τῆς γνωρίζουμε τὴν ἀθάνατη φύση της, πούναί τόσο ἀκίνητη κι' ὅμως τόσο εὐμετάβλητη. Μάθαμε πὼς μέσα τὰ ἄγρια δάση της καὶ στὰ γόνιμα λειβάδια της καὶ γύρω γύρω στὰ μεταλλοχολικά καὶ μεγαγό-πρεπα φιόρδ της ζούσανε μιά φορά κι' ἕναν καιρὸ ἄνθρωποι πού κάνανε δική τους ἐσωτερικὴ ζωὴ, πού ἦσαν ἄγνοοι κι' ἀνδρειωμένοι.

Καὶ σᾶς, πρωταγωνιστές σὲ τοῦτα τὰ βορεινὰ παραμῦθια, πάντα σᾶς ἀγαπήσαμε καὶ σᾶς ἀγαποῦμε ἀκόμη, γιὰτὶ νειώδουμε τὶς χαρὲς σας ποῦνε ἄγνους καὶ ἀπλοϊκές, γνωρίζουμε τὴ μεταλλοχολία σας καὶ τὴν ἀπογοήτευσή σας. Αὐτὲς οἱ Νορβηγικὲς ἱστορίες ὑπῆρξαν γιὰ μᾶς μεγάλη παρηγοριά κατὰ τὶς πῶς δυσκολες στιγμὲς τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς, τὸ πνεῦμα μᾶς μπορούσε νὰ πῆν ἀπὸ ὅλες τὶς πηγὲς τοῦ πνευματικοῦ κοσμοπολιτισμοῦ. Καλὰ ὑποπεύθηκε ὁ Βολταίρος πὼς τὸ

Τοπίο

φως μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὸ Βορρᾶ.

Ἡ Νορβηγικὴ φιλολογία εἶνε ὅλη γεμάτη ἀπὸ συγγιήσεις τῆς φύσεως. Θυμᾶστε πῶς ἀρχίζει «ὁ Τελευταῖος Βίκινγκ», πούναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ὁμορφα ρομάντσα τοῦ Γιόχαν Μπόγκερ; Ἔχετε διαβάσει κομμάτια ἀπὸ τὸν «Πᾶνα» ἢ ἀπὸ τὸ «Υπὸ τὰ φθινοπωρινὰ ἄστρα»; Ἡ καλύτερα κάποιες σκληρὲς κι' ἀπότομες περιγραφὲς τοῦ Ἀρνε Γκάρμποργ; Ποτὲ δὲν εἶδαμε κανένα νὰ μᾶς περιγράφει πρὸς τέλεια τὰ ῥίγη πὸν αἰσθάνεται ἡ ἀπέραντη φύση, τὸ τρομακτικὸ μυστήριον πὸν κοῦβεται κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, τὴ γοητεία πὸν ἔχουν τὰ ἄγρια δάση..... «Τὸ αἶσθημα τῆς φύσεως, λέει ἡ Μαντὰ ντὲ Σταέλ, εἶναι τὸ πρῶτον σπουδαῖον διακριτικὸν τῆς βορεινῆς φιλολογίας. Ἐδῶ στέκεται ἡ γοητεία τῆς, ἐδῶ τὸ θέλητρον τῆς».

Στὸν «Πᾶνα» καὶ στὸ «Υπὸ τὰ φθινοπωρινὰ ἄστρα» τοῦ Χάμσον, στίς «Φωτεινὲς νύχτες» καὶ στὸν «Τελευταῖον Βίκινγκ» τοῦ Μπόγκερ, καθὼς καὶ σ' ὅλα τὰ Νορβηγικὰ διηγήματα, πόση ποίηση τῶν πραγμάτων ὑπάρχει μέσα τους, τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων! Οἱ συγγραφεῖς τοῦ μεσημβρινοῦ πολιτισμοῦ ἔχουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιγράψει τὸν ἄνθρωπον μὲσα στὴν κοινωνία. Οἱ συγγραφεῖς τοῦ Βορρᾶ μᾶς ἔχουν σχεδὸν πάντα παρουσιάσει τὸν ἄνθρωπον μὲσα στὸ στοιχεῖόν του, δηλαδή τὴ φύση. Κι' ἡ Νορβηγικὴ φύση

εἶναι θαυμαστὴ καὶ παντοδύναμη, κατακτᾷ καὶ νικαίει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ὑποχρεώνει νὰ ὑποκύπτῃ μπροστὰ τῆς.

Λίγες Πολιτεῖες ὑπάρχουν στὸ Βορρᾶ καὶ καμμιά μεγαλοῦπολη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Βλέπουμε κεῖ πάνω ὅλο καὶ κομπολόι καὶ μοναχικὰ χωριά, μέσα σὲ κοιλάδες, πρὸς τὴ θάλασσα.

Κανένας λαὸς δὲν εἶναι τόσο ἐπίμονος, τόσο ὀρμητικὸς στὸ νὰ κἀν καρποφόρο τὸ χῶμά του, ὅσο αὐτός. Ἡ Νορβηγικὴ γεωγραφία εἶναι ἀπὸ τίς πρῶτες προσοδευτικὲς τοῦ κόσμου κι' ἡ καλλιερημένη ἐκεῖνη γῆ καρποφορεῖ, κατ' ἀναλογίαν, περισσότερο ἀπὸ πολλὲς ἄλλες χώρες πούναι φυσιολογικὰ πρῶτες εὐφωρες.

Ὁ Νορβηγὸς χωρικός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μιὰ πραγματικὴ γεωργικὴ τάξη, κι' εἶναι τὸ πρῶτον σταθερὸ θεμέλιον τῆς κοινωνικῆς ἰσορροπίας τοῦ τόπου του, ζεῖ μέσα σὲ ὁραῖες ἐπαύλεις, εὐρύχωρες κι' ὁμορφοστολισμένες. Ὁ

ἀγροτικὸς προλετάριος εἶναι ἄγνωστος σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους. Ἡ δασοκομία κι' ἡ ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν εἶναι γιὰ τοὺς πρῶτους βορεινοὺς κατοίκους τῆς Νορβηγίας πόρος εὐζωίας, καὶ ἡ μόνη τους ἐργατικὴ ἀπόλαυση.

Οἱ Νορβηγοὶ χωριάτες εἶναι ὅλοι πολὺ ἐργατικοί, ἀλλὰ καὶ πολὺ μορφωμένοι.

Τὸ χειμῶνα, ὅταν ἡ γῆ ἀναπαύεται κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο μανδύα τῆς ἀπὸ χιόνι, αὐτοὶ ἀφιερώνουν ὅλες τίς ὥρες τῆς ἀγρυπνίας στὸ νὰ διαβάσουν βιβλία καὶ ἰδίως τὴν Ἁγία Γραφή. Τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα γιὰ τοὺς εἶναι πολὺ ἰσχυρὸν καὶ πάει ἐνωμένο μὲ τὸ αἶσθημα τῆς φύσεως. Οἱ Νορβηγοὶ συγγραφεῖς μᾶς περιγράφουν θαυμάσια αὐτὴ τὴν ἐνότητα τῆς θρησκείας καὶ τοῦ νατουραλισμοῦ τῆς Νορβηγικῆς ψυχῆς.

**

Πλούσιες πεδιάδες τῆς μεσημβρινῆς Νορβηγίας, ἀγριεὲς κοιλάδες τοῦ Βορρᾶ, βράχια θαλασσοδαρμένα, δάση ἔρημα καὶ μυστηριακά, ἀπέραντη φύση πλασμένη ἀπὸ τὸ Θεό, νὰ τί βρίσκουμε μέσα στὰ Νορβηγικὰ παραμύθια. Νὰ γιατί δὲν μποροῦμε νὰ τὰ διαβάσουμε αὐτὰ τὰ βιβλία δίχως νὰ αἰσθανθοῦμε πῶς

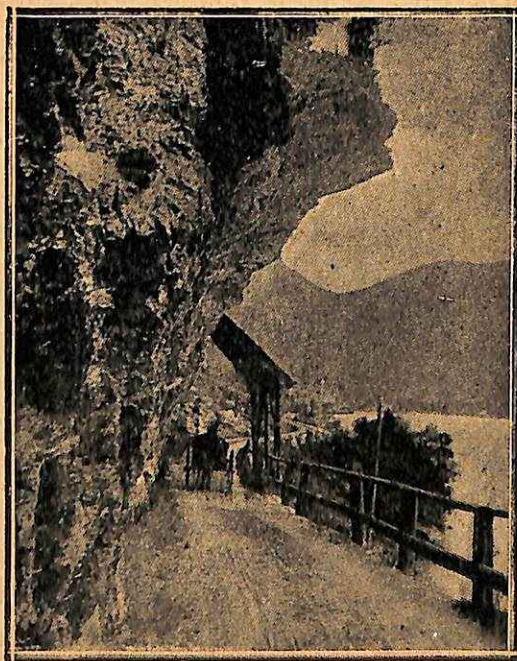
κάτι μᾶς τραβάει πρὸς τὴ μυστικὴ παθὴ αὐτὴ χώρα, πούναι γιομάτη ἀπὸ λίμνες κι' ἀπὸ βουνά, ὅπου ἔζησαν καὶ πέθαναν καὶ πόνεσαν τόσοι μεγάλοι ἄνδρες πὸν ἐμεῖς ἀγαπήσαμε, καὶ πὸν ἡ τραγικὴ καὶ πικρὴ τους πείρα πλούτισε τὴν ἐσωτερικὴν μᾶς ζωὴν.

Ἡ Νορβηγικὴ φύση εἶναι ἀποκαλυπτικὴ μὰ καὶ καταθλιπτικὴ, ἐνῶ στὰ κλίματά μας ὁ ἄνθρωπος φαίνεται σὰν νὰ κυριαρχῇ ἀπάνω στὴ φύση, πὸν εἶναι ἡμερὴ, μὲ μικρὰ βουνά πὸν μπροστὰ τους δὲν σβύνει ὁ ἄνθρωπος, μὲ θάλασσες γελαστὲς καὶ νησιά πὸν ὁ κάτοικός τους νὰ ἔχη γιὰ ἰδιοκτησίαν του.

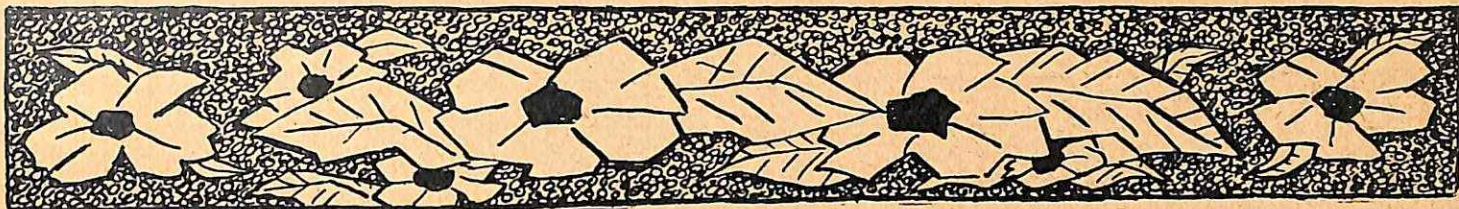
Ὁ ἄνθρωπισμὸς σ' αὐτὴ τὴ χώρα συνοδεύει τὸν κάθε ἄνθρωπον. Ἡ ἐγκληματικὸς σχεδὸν εἶναι ἀνύπαρκτος, τὰ ζῶδη ἐνστικτὰ ἔχουν ὑποχωρήσει μπροστὰ σὲ μιὰ καλλιέργεια συστηματικὴ, πὸν βρῆκε πρόσφορο ἔδαφος στὴν καλὴ φύση τοῦ βορείου ἀνθρώπου.

Τὰ Νορβηγικὰ τοπεῖα πὸν δημοσιεύουμε, μποροῦν νὰ δώσουν μιὰ ἰδέαν ἀπὸ τίς περιγραφὲς πὸν κάνουν αὐτὰ τὰ θαυμαστὰ βιβλία τοῦ Βορρᾶ, πὸν ὅλος ὁ κόσμος θάχῃ διαβάσει καὶ θαυμάσει, καὶ πὸν ἀνέκουν πρῶτον καλλιτεχνικὸν θησαυρὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

ΤΖΟΥΛΙΟ ΚΑΪΜΗΣ

Ἐνα γερμικὸ κομμάτι

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΤΑ

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΓΚΑΒΙΑΝΗ

ταν ἓνας ἄνθρωπος ἄπλος, θεοφοβούμενος, ὅπως εἶναι ὅλοι οἱ ναυτικοί.

Σὰν τοῦ χυνώτανε κρασί τότε γιὰ γούρι. Βούταε τὸ δάχτυλον τότες στὸ χυμένο καὶ τᾶγε γιὰ κακὸ. Ἐπιανε σίδερο σὰν ἐμιλούσανε γιὰ ἀρρώστους. Κι' ἀπὸ τὸν τόπον τοῦ μετατόπαιε σὰν ἄκουγε κακὸ γιὰ ἐλόγον τοῦ ἢ γιὰ τοὺς συγγενῆδες του. Τρίτη δὲν καταπιανόταν μεγάλη δουλειά, οὔτε τὰ νύχια του ἔκοβε παρασκευὴ ἢ τετράδη. Φοβῶταν τὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους. Πίστευε τὰ μάγια. Δὲν ἀγαποῦσε τ' ἄδικο. Τὸ ἴσο τᾶρεσε.

Σὰ πῆγε στὸ χωριὸν τοῦ χάριξε.

Ἐκεῖ στὸ κεφαλόσκαλον τὸν δέχτηκε ἡ Ζαχαρένια, ἡ γυναικοῦλα του.

Ἄν καὶ ντρέπονταν στὸ δρόμον, ἔσγουσε λιγάκι νὰ τὸν ἀνησπαστεῖ ἢ καὶ μὲν.

Σὰν ἦμταν σπῆτι τοὺς τὴν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του. Τὴ φίλησε τότες ἔγγονιαστὰ στὰ μάτια.

Τὴν ἔστησε σὰν κούκλαν στὸν τοῖχον καὶ πρὸς πᾶν βήματα. Στάθη καὶ τὴν καμάρωσε μιὰ ψύχα. Χαμογελοῦσε κάτω ἀπ' τὰ μουστάκια του. Γλυκὲς σκέψεις γυάλιζαν στὰ μάτια του.

Ἀπὸ κοντὰ τὴν ἀρώτηξε γιὰ ὅλα. Καὶ πῶς τὰ πέρισε στὸ μεταξὺ τοῦτο πὸν ἔλειπε αὐτός.

Καὶ κάθησε.

Ἀνοῖξε τὸ σεντούκι ποῦσερνε μαζὶ του.

Τῆς εἶχε φέρεи καραμέλα ζάχαρη. Τῆς εἶχε φέρεи Συριανὸν λουκούμι. Τρακόσια δράμια μέντα τῆς εἶχε φέρεи μέσα σὲ μιὰ μπουκάλαν ποῦταν φιασμένη ἐπὶ τούτου νὰ παριστάνει ἓναν κόκορα. Τῆς εἶχε φέρεи μισὸν τόπον χάσε.

Τῆς εἶχε φέρεи σκαρπίναν ἀπὸ λουστρίν. Τῆς εἶχε φέρεи ἓνα χαβάνι νὰ τρῖβει τὰ μυρουδιὰ τῆς, τὴν κανέλλα, τὸ γαρύφαλλον. Ὅμως καταλάβαινε μέσα του, πῶς τὸ πρῶτον καλοδεχούμενον, πὸν τῆς εἶχε παγμένο ἦταν αὐτὸς τοῦ ὁ ἴδιος.

Γιὰ δαῦτο χαιρόνταν. Καλωσύνη πολλὴ τρυφέρνηε τίς σκέψεις καὶ τίς γνώμες του. Καὶ τοῦταν ὅλα βολικὰ καὶ καλόγνωμα. Κι' ὅλα ὁραία. Κι' αὐτὸς κι' ἡ Ζαχαρένια ἡ γυναικοῦλα αὐτὸς καὶ τὸ χωριὸν τοῦ ἢ Γκάβιανη καὶ τὸ λιμάνι. Κι' ἡ Φλώρα τὸ καῖκι του. Καὶ τὸ σπιτάκι του—πρὸ πάντων τοῦτο—κατὰ πῶς ἦτανε καὶ στεκόταν—τὸ σπῆτι—ἐπαδὰ ζερβά, στὸ κεφαλόσκαλον, σὴν πιάτταν. Κι' ὁ δρόμος—τὸ στρατὶ—ποῦ φειδοσέρονταν ὁμοῦς ἀπ' τὴ θύραν τοῦ—καὶ σὴν ψυχὴν τοῦ. Κι' ὁ κόσμος οὗλος καὶ τὰ σύγνεφα κι' οἱ γλάροι. Ὅλα τότες κύταγνε καὶ τὸν συγκαίρονταν τὰ βλεπε καὶ ζαν καὶ τὸν συγκαίρονταν αὐτὸς μεσ' σὴν καρτὰ χαίρονταν κι' αὐτὸς μεσ' σὴν καρτὰ χαίρονταν. Ὅσα ἔβλεπε. Κι' ὅσα δὲν ἔβλεπε ὁμοῦς του, τᾶχε μέσα του, στὸ νοῦν τοῦ τᾶχε. Τᾶλουζε καὶ τὰ ἔαχνε, μετὰ τὴν ἰδέαν τοῦ τὰ ὁμορφαινε.

Ἐκεῖ μεσολιμανῆς φονταρισμένη σκαμπάγευε ἡ Φλώρα του, προσκυνοῦντας ἀπὸ τὴν τὸν Ἀγγεῖαν καὶ καρσὶ τὸ σπιτάκι του.

Καὶ μεσ' στίς κάμαρες πηγαίνονταν ἡ Ζαχαρένια ἡ γυναικοῦλα του, προσκυνώντας κάθε πρῶτ καὶ κάθε πρῶτον τὸν ἁγίον τοῦ ἁγίου κι' ἀπὸ κοντὰ τοῦ τὴν ἀφεντιά του, αὐτόνε.

Τί ἄλλο ἤθελε;

**

Ὅμως κρυφὰ μιὰ ἰδέαν τοῦ τᾶραζε τὴν καρδιά, τοῦ θόλωνε τὴν ψυχούλαν τοῦ ἀγάλη, σιγά, σιγά τὸν ἐκυρίευε.

Μιὰ ἰδέαν κρυφὴ—ἓνα πρᾶγμα σὰ κλέφτης—ἐρχόταν βαλτῇ, σώνει καὶ καλὰ νὰ τὸν κολάσει.

Σὲ μεγάλο πειρασμὸν τὸν εἶχε βάλει. Πίσω μου σ' ἔχω δαίμονα, ἔλεε μέσα

του. Ὅμως ὁμοῦς τοῦ ἦταν πάντα, μεσ' σὴν καρδιάν τοῦ ἔμπαινε ἀγάλη.

Μιὰ γλυκεῖα ταραχὴ φλετούσε μέσα του, τοῦ ἐρέθιζε τὰ νειάτα, τ' ἀσέκωνε κρυφὲς ἀποθυμίες καὶ πόθους.

Σὲ γλυκεῖες συλλοές, συχνὰ πυκνὰ ἔπεφτε.

Σκετῶτανε βαθεῖαν. Αὐτὸς ἦταν ἓνας ἄνθρωπος ἁπλός. Φοβῶνταν τὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους.

Γι' αὐτὸ αἰσθάνονταν τὴν ἁμαρτίαν σὴν καρδιάν τοῦ—σὰ σπῆτι τοῦ διαβόλου—ν' ἀναδεύεται, νὰ βυθίζῃ τὴ δίζαν τοῦ μέσα της, νὰ ὑψώνη ἀγάλη τὸ βλαστὸν τοῦ, νὰ ῥίχνεται ὡς τίς κρίσεις του.

Τότες ὅλα τὰ πράγματα τὸν κυττοῦσαν κατὰματα, ἔπερναν θέση στοὺς διαλογισμούς του, θέλοντας ὁλοφάνερον νὰ συζητήσουν μαζὶ του, νὰ ἐξετάσουν καλλίτερα τὰ πρᾶγματα, νὰ στήσουν μ' αὐτόνε ἓνα εἶδος οἰκογενειακὸν συμβούλιον.

Συλλοίζονταν κι' αὐτὸς μαζὶ τους. Σκετῶτανε τὰ μάτια της, ἐκεῖνη τὴ ναιρκωτικὴ γλυκάδα τῆς φωνῆς της.

Ἀπὸ μακρὰν τὸν ἔκαγε τὸ λαδὶ, τὸν πονοῦσε τὸ κοῖμα.

Ὅμως σκέλευε τὴν ἁμαρτίαν σὴν καρδιάν τοῦ καὶ ἄς μάτανε τὸ κράς της, καὶ ἄς αἰσθάνονταν πρὸς βαθεῖαν τὸ πόνον. Σὰ τὸν πόνον τοῦ δοντιοῦ ἔμοιαζε ἡ πληγὴ της. Ἐνὰς πόνος βουβός, μουδιαστός, γλυκοδάγκωτος.

Τί θές, τί γινεῖς. Κι' αὐτὸς τὸ παραδέχονταν. Ἔτσι ἦταν τὸ πρᾶγμα. Ὁ Δαίμονας ἦταν σὴν Γκάβιανη φερόμενος.

Ἐκεῖ στὸ καλντερόνι της, στὸ σπῆτι της, μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἰδέαν εἶχε καταλύσει.

Ἐκεῖ ἔξ' ἀπ' τὴ θύραν τοῦ, στὸν ἴδιον δρόμον, σὴν γωνίαν, τὸν καρτεροῦσε ὁ πειρασμὸς πὸν τὸν ἐτάραιε, τοῦχε στήμνον τὸ καρτερί.

Ἡ κουμπάρα τοῦ ἢ χήρα ἢ Σταθία, ὁ Θεὸς ἄς τὸν σχωροῦσε.

Τὸν εἶχε χιλιόκολασμένο τὸ δόλιον.

Έκανε νά προσπεράσει από τή πόρτα της και στεκόταν. Αὐτὴ τὸν ἐκράταε. Πίσ' ἀπ' τὸ τζάμι τὸν ἀνέμενε. Ψιλή — κοφτερή — κουβέντα ἔπιανε μαζί του. Ποῦ νὰ περάσῃ! Τὰ χεῖλη της ἔσταζαν μέλι καὶ τὰ λόγια της ἦσαν σὰ δροσὶ γλυκά. Τὸν κρατοῦσε ἐκεῖ καὶ τοῦλεγε. Ζερβοδίμητα, μπερδεμένα τοῦ τᾶλεγε. Ἀφουγκράζονταν κι' αὐτός. Τέσσερ' αὐτιά νᾶχε νὰ τὴν ἀκούγε, τέσσερα μάτια νὰ τὴν βλέπη. Αὐτὸς ἦταν ἕνας ἄνθρωπος ἀπλός. Τὸν ἐρέθιζε ἡ φωνή της ἡ περιγλυκή, ἔπαιζε μὲ τὶς σπίνες τῶν ματιῶν της. Παρατηροῦσε καλὰ καλὰ ἐκεῖνο τ' ὄγρὸ χεῖλ της, τὸ κάτω. Καθὼς τὸν νάγκωνε ἡ γλύκα τῆς φωνῆς της, αὐτὸς κυττοῦσε περιέργα μιὰ γαλάζια φλεβίτσα τοῦ λαιμοῦ της νὰ δουλεύῃ.

Κι' ἐφαίνονταν πὼς καταλάβαινε. Καταλάβαινε νὰ βουλιάξῃ ἀγάλη μεσ' τοὺς πόθους του, νὰ γίνεταί ἕνα μὲ τὴν δροσιὰ τῶν χειλιῶν της, νὰ πέρνη ἡ ζωὴ του, ἡ σκέψη του, ἡ ἀνάσα του, τὸ τέμπο καὶ τὸ ὄνυμὸ ἐκείνης τῆς ζωντανῆς φλεβίτσας τοῦ λαιμοῦ της. Αὐτὸς ἦταν ἕνας ἄνθρωπος ἀπλός. Ἐννοοῦσε καλὰ — ἦταν βέβαιος — ὅτι ὅλα αὐτὰ ἦσαν δικὰ του, μόνο ὁ ἥλιος ἔφταιγε πὸν τὸν ἀμπόδιζε, ἡ μέρα, ἡ ντροπῆς τοῦ κόσμου, ἃ δὲ μὴ, θάταν μέσα στὸ σπῖτι της τώρα, θάχε ἀράξει μιὰ χαρὰ στὴν ἀγκαλιά της.

* *

Ἔτσι ἕνα βραδάκι — μιὰ νύχτα — ἔκρουσε τὴ θύρα της ἀγάλη.

Δροσερό — ἐρωτικό — μελτεμάκι φουσολογοῦσε στὴν καρδιά του.

Τάχε πιωμένα τὰ ποτήρια του. Πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του εἶχε πιεῖ τόσο κρασί. Μὰ καὶ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του αἰσθάνονταν τόσο πλατειό, τόσο ὁμορφο τοῦτον τὸ κόσμο.

Πορπατοῦσε κι' ἀγναντεύονταν. Ἦταν εὐτυχισμένος, τῶξερε. Ἐβράζε ἡ ὀρεσίνα μέσα του, ἐγλυκοβορᾶζαν κι' οἱ γλυκὲς ματιές τῆς Σταθίας τῆς κουμπάρας του μεσ' στὴ καρδιά του.

Μὲ τὴ θύμησή της εἶχε περάσει ἀντάμα τὶς στιγμὲς καὶ τὶς ὥρες του, εἶχε πιωμένο τὸ κρασάκι. Τὸ σπιτάκι καὶ τὸ δρόμο της τοῦ θὶμιζε ἡ μοσκοβολιὰ τῶν κήπων καὶ ἡ νύχτα.

Γιαλὸ-γιαλὸ τὸν πάγαινε ἡ γλύκα τῆς καρδιάς του, γιαλὸ — ἀρόδο — στὸ παρευθράκι ποὺ δέχονταν τὸ ἀνεβοκατέβασμα καὶ τὸ βάρος τοῦ κόρφου της.

«Ἀγάπη» ἦταν λοιπὸν ὅ,τι ἔνοιωθε

μέσα του; ὥστε αὐτὸ ἴκανε «ἀγάπη»;

Τὸ «δαίμονα» οὔτε τὸν σκεφτότανε. Περνοῦσε μπροστά του μὲ μιὰ γρήγορη σκέψη — μᾶλλον λύπη, — ἔτσι κατὰ πὼς στὰ πεταχτά, μὲ μιὰ σκέψη γοργή — λύπη ἔτοιμη — βλέπουμε νὰ περνᾷ ἕνα πεθαμένο, ἢ λέμε ἐγχείρηση, ἐννοοῦντας γρήγορα, τὸ λεπίδι, τοὺς πόνους καὶ τὰ αἵματα.

Ἡ ἀμαρτία, τὸ μυστήριον, τὸ λάδι, τὸ ἄλλο τὸ στεφάνι του, μόλις ἐρχόνταν λιγάκι στὸν ἀφρὸ — σὰ ναυαγισμένοι ζητώντας βοήθεια — καὶ χάνονταν γοργὰ στὰ βάθη, στ' ἄπατα τῆς συνειδήσεώς του.

— Ποιὸς εἶναι; ρώτησε δειλὰ μιὰ φωνὴ ἀπὸ μέσα, ἐνῶ ὁ οὐρανὸς τῆς πόρτας σύρθηκε σιγά πιὸς της.

— Ἐγώ....

— Ποιὸς εἶσαι σύ; ξανάπε ἡ φωνὴ κι' ἡ πόρτα μισάνοιξε καὶ φάνηκε στὸ μισοσκόταδο ἡ κουμπάρα του.

— Ἐγὼ εἶμαι Σταθία, ἦρθα μὲ περμένες;

— Χριστὸς καὶ Παναγία! ἔκαμε αὐτὴ, καθὼς ἕνας σπασμός, μία φρίκη, τὴν λύγισε σύγκορμη στὴ θέση της.

— Πῶς; ! ! !...

— Τὸ λάδι κουμπάρε θὰ μᾶς πάρει!

— Τὸ λάδι; ! ! !...

Κι' ἡ πόρτα ξανάκλεισε ἀλαφρὰ στὰ μούτρα του κι' ὁ σύρτης ἤμπε ξανά στὴ θέσι του.

Ὁ Σαλαπάτας ἔμεινε ἐκεῖ ἐμβρόντητος, χαμένος μέσα σὲ μιὰ σκοτεινὴ συλλογὴ, μὲ τὸ βάρος τοῦ τελευταίου του λόγου σὰ μολύβι στὸ στόμα του. Τὸ λάδι!....

Γλυκὸ λειψοφέγγαρο φώτιζ' ἀχνὰ τὸ καλντερίμι καὶ τὰ σπιτία.

Τοιγύρω οἱ κήποι, τὰ δέντρα, κοιμόνταν.

Ὁ Σαλαπάτας προχώρησε. Παράξενες ἐντυπώσεις καὶ σχήματα περνοῦσαν γοργὰ ἀπ' τὸ μυαλό του.

Ὅλα τὰ πράγματα ἀλληλοσπρόχονταν, μάλωναν μεταξύ τους νὰ παρουσιαστοῦνε μπροστά του.

Φύρδην-μύγδην ὅλα μαζί, κλώτσαε τῶνα τᾶλλο, προσπαθοῦσαν μὲ μπουινές, μὲ δακωματιές, νὰ κάμουν τόπο, νὰ μπουκάρουν.

Ἦθελαν νὰ τοῦ ποῦν, εἶχαν τὰ τοῦ μιλῆσουν, νὰ συζητήσουν μαζί του.

Μὰ ποῦ; χαλασμός κόσμου, φωνές, κακὸ, ἀντάρα.

Ὁ Γιάννης ὁ Σαλαπάτας ἀσέχωσε τὰ χεῖρα, «Σιγά». Ἐκανε νευριασμένος σα-

στισμένος, σὰν νᾶθελε νὰ ἐπιβάλῃ τὴ τάξη. Καίπροχωροῦσε.

Λίγο-λίγο τὸ βῆμα του τῶχανε. Αἰσθάνονταν τὴ καρδιά του νὰ χτυπᾷ βαρεῖα μέσα στὸ στήθος του. Κρῦος ἰδρωτὰς μπουχίσε τὸ πρόσωπό του.

Σὰ σπυριὰ φασουλῶν ἢ ρεβυθῶν ποὺ χορεύουν καὶ χάνονται στὸν ἄμ-πουλα, στὴς μπουμπουλίδρες, τῆς βοάσης, ἔρχονταν καὶ φεύγανε μέσα του τὰ νοήματά του καὶ οἱ ἰδέες, τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα.

Τέλος σὲ μιὰ στιγμή — μιὰ μόνο στιγμή — στάθῃ μπροστά του τὸ τεπό-ζιτο τοῦ ληοτριβίου γιομάτο λάδι, μὰ γοργὰ τὸ ἀναποδογύρισε — τῶδιωξε. Ἐνα ἄλλο πρᾶμα βαρὺ καὶ τετράγωνο ποῦπεσε πάνω του. Ἦταν τὸ σκολεῖο δλόκληρο, ἀπὸ κοντὰ ἡ Φλώρα τὸ καί-κι του, τᾶνα πάνω στ' ἄλλο, ὅλα μαζί μαλλιотреβοῦνταν νὰ παρουσιαστοῦν ἐμπρός του νὰ τοῦ ποῦνε, ἡ γυναῖκα του ἡ Ζαχαρένια, ἡ μπου-κάλα, ὁ κόκορας μὲ τὴ μέντα, ὁ μπα-τζανάκης του ὁ Γιώργης, ἐκεῖνο τὸ μεταξωτὸ ζωνάρι ποῦχε βολεμένο στὸ μπαούλο του, τὸ μουράγιο, τὰ ξύλα, οἱ πέτρες.

Κι' αὐτὸς προχωροῦσε. Πορπατοῦσε γοργὰ, βιαστικά, σχεδὸν ἔτρεχε.

Κάτι τὸν τυραννοῦσε στὴ ψυχὴ του. Κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ πανδαμῖνον προσπαθοῦσε κάτι νὰ πιάσῃ. Τὶ καλὰ-καλὰ ἦταν δὲ τῶξερε ὅμως τῶνοιωθε κάτω ἀπὸ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς του.

Αὐτὸ ἤθελε. Ἔτσι νὰ τὸ πιάσῃ μὲ στὴν ἰδέα του, νὰ τὸ περιεργαστῇ, νὰ τὸ ἐξετάσῃ. Ἐδῶ τῶχει, ἐκεῖ τῶχει, τέλος τῶπιασε. Αὐτὸς ἦταν. Ὁ παπᾶς ὁ Παπα-Στάμος. Μπράβο, ὠραῖα. Νάτος. Ὅπως ἦταν, μὲ τὸν τσουπὲ τὸ πετραχῆλι, μὲ τὸ εὐχολόγι στὰ χεῖρα Κι' αὐτὸς ἦταν δίπλα του μὲ τὸ βα-φτιστήρι του στὴν ἀγκαλιά του. Ἦταν ἐκεῖ ἡ γυναῖκα του ἡ Ζαχαρένια, ἡ Σταθία ἡ κουμπάρα του κι' ἄλλος κόσμος. Καὶ τὸν ἀρωτοῦσε. Ὁ παπᾶς τὸν ἀρωτοῦσε. Κάτι τὸν ἀρωτοῦσε. Τὶ τὸν ἀρωταγε;

Ἐδῶ τ'αν ὁ κόσμος. Τὶ τὸν ἀρω-ταγε;

Γιὰ τὴ κουμπάρα του;

Ὁχι.

Γιὰ τὸ χαβάνι;

Ὁδόχιμ.

Γιὰ κεῖνο τὸ ἀνάποδο ἐβδομηντα-κοντάρι ποὺ τοῦχαν σκάσει στὸ Πε-ραῖα;

Ὁχι βρέ. Ἄλλο, κάτι ἄλλο.

Ἄ! τὸ βρῆκε. Νά. Τὸν ἀρωτοῦσε κυττάζοντάς τον κατὰματα. Τοῦλεγε:

«Ἀποτάσσει τῷ Σατανᾷ»;

Κι' αὐτὸς ἀποκρίθηκε

«Ἀποτάσσομαι»

«Καὶ συντάξει τῷ Χριστῷ»;

Κι' αὐτὸς ἀποκρίθηκε

«Συνεταξάμην»

«Καὶ πιστεύεις αὐτῷ»;

«Πιστεύω αὐτῷ ὡς Βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν».

Χὰ Χὰ! Τὶ ὠραῖα! Αὐτὸ ἦταν.

Ἀπὸ βαθειὰ ἐκεῖ στὸ βάθος τῆς θάλασσας ἄρχισε νὰ χαράξῃ ἡ ἡμέρα. Μὲ τὶς παντόφλες, ἔξπλεκη, ἀναστατωμένη ἡ γυναῖκα του τὸν ἀναζητοῦσε.

Ἐκεῖ στὴν ἄκρη στὸ γιαλὸ τὸν διέ-κρινε σὰ φάντασμα.

Τὶ ἔκανε λοιπὸν τέτοια ὦρα ὁ ἄν-τρας της ἐκεῖ;

Τὸν πλησίασε. Σίμωσε πατώντας στὰ νύχια.

Τὸν εἶδε νὰ φυσάει τρεῖς φορὲς κι' ἄλλες τρεῖς νὰ φτύνῃ. Φύσαε κι' ἔφτυνε. Ἐφτυνε καὶ φύσαε.

Ἦταν ἀχνός, ἦταν χλωμός σὰ θει-αφοκέρι.

— Γιάννη!...

Αὐτὸς τὴν κύτταξε. Τὸ βλέμμα του ἦταν παγερὸ — ἀναίσθητο, — στὰ μά-τια του ἔπαιζε μιὰ λάμψη.

Πισωπάτησε τότες ἕνα βῆμα.

— Ἀποτάσσει τῷ Σατανᾷ; τὴν ἀρώ-τησε δείχνοντάς τὴν μὲ τὸ δάχτυλο.

— Γιάννη μου!...

— Ἀποτάσσομαι. Ἐκαμε σοβαρὰ μόνος του.

Ἐκεῖνη ἔμπηξε μιὰ φωνή.

— Συντάξει τῷ Χριστῷ; τὴν ξανα-ρώτησε.

— Γιάννη μου! Χουσέ μου Γιάν-νη! κι' ἔκαμε νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ.

— Συνεταξάμην ξαναποκρίθηκε μό-νος του.

— Καὶ πιστεύεις αὐτῷ; τὴν ξανα-ρώτησε.

— Ἡ Ζαχαρένια χύθηκε τρελλὴ κατ' ἀπάνω του, τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά της, τοῦ σφάλισε τὸ στόμα μὲ τὰ χεῖλη της.

Καὶ καθὼς αὐτὸς προσπαθοῦσε νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ μπράτσα της, ἀποκρίθηκε πάλι μόνος του, προφέρον-τας μιὰ-μιὰ τὶς λέξεις, σοβαρὰ καὶ σταράτα.

— Πιστεύω — αὐτῷ — ὡς — Βασιλεῖ — καὶ — Θεῷ — ἡμῶν.....

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΩΝΑ

Στὴν αὐλὴ τοῦ στρατώνα κρύος οὐρλιάζει βοριάς. Στέκει δλόρθος καὶ προστάζει ὁ λοχίας, καὶ τοὺς ἄντρες του γυμνάζει. Τοῦ παίρνει τὴν σκληρὴ φωνὴ τὸ κρύο: Ἐνα... δύο! Ἐνα... δύο!

Λέκα στρατιῶτες κάνουν «εὐκαμψία». Τὰ προστάγματ' ἀκούνε τοῦ λοχία. Κουνιοῦνται μὲ ρυθμὸ καὶ πειθαρχία, ἄλλοι ἀχνοὶ κι' ἄλλοι κόκκινοὶ ἀπ' τὸ κρύο. Ἐνα... δύο Ἐνα... δύο!

Τὰ χέρια ὅλοι μαζί ψηλὰ σηκώνουν· σκύβουν ἐμπρός· τὰ πόδια τους τεντώνουν: τὰ νεανικά κορμιά τους δυναμώνουν. Ὁλόρθος ὁ λοχίας μετρᾷ στὸ κρύο: Ἐνα... δύο! Ἐνα... δύο!

«Ἐ σὺ στρατιώτη, θὰ σὲ τιμωρήσω! χάνεις τὸ μέτρο, πάντα μένεις πίσω! Κοιμάσαι! Ξέρω ἐγὼ νὰ σὲ ξυπνήσω! Φοβᾶσαι μὴν πεθάνεις ἀπ' τὸ κρύο; Ἐνα... δύο! Ἐνα... δύο!

Ὁ δύστηνος στρατιώτης! Κοκκινίζει, δροθώνεται, τεντώνεται, πασχίζει. Ὁ λοχίας τὸν κοιτάζει ποὺ δακρύζει: Θαρρεῖ πὼς εἶν' τὸ δάκρυ ἀπὸ τὸ κρύο. Ἐνα... δύο! Ἐνα... δύο!

Μὰ ὅταν ἡ χήρα μάνα μένει μόνη, καὶ ἡ φτώχεια τὴν καλύβει τῆς πλακώνει, κι' ἔχουν ἀσπορίσει τὰ βουνὰ ἀπ' τὸ χιόνι, κι' ὁ λοχίας σὲ προστάζει μὲς στὸ κρύο. Ἐνα... δύο! Ἐνα... δύο!

Χωρὶς νὰ θές, ἡ σκέψη σου δὲν μένει μὲς στοῦ στρατώνα τὴν αὐλὴ κλεισμένη: Σὰν ὄνειρο μιὰ συνοδεία ἀνεβαίνει, θαρρεῖς, ἀργὰ μ' ἕνα ἱερὸ φορτίο: Ἐνα... δύο! Ἐνα... δύο! Ἐνα... δύο!

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ο ΜΠΟΥΖΟΥΚΟΚΕΦΑΛΟΣ

Ήχε τρομερή μανία στα γυμνάσια ο δεκανέας ο Σερέτης ή Μπουζουκοκέφαλος, όπως τον έβλεπαν οι φαντάροι, επειδή το κεφάλι του φούσκωνε προς τα πίσω, ενώ το πρόσωπο, κατέβαινε σχεδόν ίσο, με την άσημαντη ανωμαλία της πλατσουδεράς μύτης του. Άλλοι έλεγαν πως ήθελε να μείνει στο στρατό να γίνει υπαξιωματικός και σιγά-σιγά αξιωματικός, και άλλοι πως δεν είχε τέτοια όνειρα, αλλά έτσι απλώς το πήρε πάνω του γιατί έγινε δεκανέας... Κάτι τρέχει στα γύφτικα! Έβαλε κιόλας φαρδιά—φαρδιά τα γαλόνια του και τα κρυφοκαμάρωνε. Τί χαζός πού είναι! Τί κουτός, Θεέ μου, σαν νάφαγε «κουτόχορτο».

Πιό κουτός κι απ' τα λάχανα! Νομίζει πως αυτός είναι και άλλος δεν υπάρχει. Και στρατιάς να ήταν κι άρχιστοράτης, δεν θα καμάρωνε έτσι.. Μά τι διάβολο έχει μέσα εκείνο το μπουζουκοκέφαλο; Άχυρα! Σανό; Αυτά έλεγαν οι φαντάροι κακογλωσσώντας. Μερικοί μάλιστα μιμούνταν και τη φωνή του, χοντρή, και βαρειά: Έν—δνός, έν δνός! Άνδρεές! Χάλι! Και άλλοι ξεραίνονταν στα γέλια. Η αλήθεια είναι ότι ο δεκανέας ο Σερέτης ή Μπουζουκοκέφαλος ήταν καλός και πειθαρχικός στρατιώτης, και συνήλι μονάχο στη δουλειά του. Δε σήκωνε λόγια κι άστειά. Κρατούσε τον φαντάρο σε απόσταση, πράγμα το οποίο δεν μπορούσαν να καταφέρουν ούτε κι αξιωματικοί άκόμα. Σοβαρός λιγομίλητος, φαινόμενο μικροβαθμοφόρου για τον Έλληνικό στρατό, άπόφευγε της παρέας. Γι' αυτό οι

φαντάροι δεν τον έχωνεαν κι' άλθαν άλθαν πίσω του, και τουσερναν όσα σέρνει το σώωμα σ' Αθηναϊκό δρόμο. Αυτά δεν περνάνε στους ρωμηούς τους φαντάρους. Τί λέει, ρέ σεις, ο Μπουζουκοκέφαλος ο μάπας! Για τίποτε καραγκιοζάκια μās παίρνει, σήκω σήκω, κάτσε—κάτσε; Του ρωμηού

Ο δεκανέας ο Σερέτης

πρέπει να του κεντράς το φιλότιμο, αλλοιώτικα σε κάνει στραπάτσο.

Λέγαμε πως είχε τρομερή μανία στα γυμνάσια. Και ή αλήθεια είναι ότι έγεινε ένας γυμναστής πρώτης τάξεως... Πολύς φορές μάλιστα ο λοχαγός του παρωρούσε όλο το λόγο να τον γυ-

μνάση. Έβαζε όλα του τα δυνατά και τον τάσσε τον λόγο κυριολεκτικά, Τόν ζύμωνε, τον ανακάτωνε, τον κινούσε με μια επιδεξιότητα που ήταν να θανάμαζε κανείς τα μάτια του τίναναν άστραπές και καμιά άταίριαστη κίνηση δεν του έφευγε. Ο ταγματάρχης του τον καμάρωνε, και ο συνταγματάρχης όταν άκουε την φωνή του έβγαινε στο μπαλκόνι να τον παρακολούθησε που έγύμναζε. «Αυτός μωρέ μάτια μου είχε άφθαστος έλεγε στον υπασπιστή του. Μουντζες νάγουν μπροστά του οι αξιωματικοί! Μπράβο δεκανέα!» του φώναζε μετά την άσκηση.

Να έτσι το παίρνει άπάνω του ο Μπουζουκοκέφαλος και θά μās λυώσει, θά μās παιθάνη,μουρμούριζαν οι φαντάροι φουρκισμένοι. Και πραγματικά όλα αυτά τα παινέματα τον κολάκευαν, και έτσι διπλασίαζε της προσπάθειάς του και ξεθώνε κυριολεκτικά τους φαντάρους στα γυμνάσια.

Κάποτε ύπόβαλαν προτάσεις για το βαθμό του λοχία. Ο Μπουζουκοκέφαλος ήταν πρώτος στον κατάλογο. Και άρχισε πια να ετοιμάζεται για να ανεθεί σε άνταποκριτή στον άνωτερο βαθμό που θάπερνε μετά λίγες μέρες. Διάβαζε κανονισμούς μέρα - νύχτα, ζητούσε πάντα την εύκαιρία να γυμνάσει δλόκληρο τον λόγο, παρακολουθούσε όλους τους γυμναστές αξιωματικούς. Τουγγινε πια μανία, τρέλλα... Μια νύχτα, θά ήταν δυό μετά τα μεσάνυχτα, που όλοι στο θάλαμο κοιμούνταν βαθειά και ρουχάλιζαν σαν καζάνι όταν βράζουν φασόλια, πετάχτηκαν κάτι τρομερές φωνές: Έν-δνός, έν-δνός, έν-δνός. Ο δεκανέας γύμναζε και στον ύπνο, και μετρώντας τα βήμα σήκωνε πότε το άριστερό, πότε το δεξιό πόδι και το χτυπούσε στο κρεβάτι θυμικά: Έν-δνός, έν-δνός, λόχος sssss αλ! γκοράπ-γροπν τα πόδια στα σανίδια του κρεβατιού. «Μπράβο δεκανέα» φώναζε, κάποιος κάνοντας τη φωνή του συνταγματάρχη. «Πάμε μωρέ, του είπε ένας άλλος, γιατί αν το πιστέψη πως γυμνάσει καλά και στον ύπνο του, δεν θά μās αφήσει να κλείσωμε μάτι». Οι άλλοι λιγώθηκαν στα γέλια....

Τρίκαλα 27-3-29.

Δ. ΔΡΑΓΟΥΤΣΟΣ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΤΟΥ ROBERT LOUIS STEVENSON
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΤΟΝ ΑΦΗΣΑΝΕ
ΑΠΑΝΟΥ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΤΥΛΙΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

α σās πω μιάν ιστορία, τόσο άληθινή σαν την ήμερα, τόσο γλυκειά σαν την καλοκαιρινή νύχτα. Άκούστε την.

Μια φορά, στην άχρη ενός ποταμού έγγύριζε ένας μύλος· μά τί καλός μύλος ήταν εκείνος, τί άγαθός άνθρωπος ο άφέντης του, τί άμορφη γυναίκα ή μυλωνού του, τί παχουλό και κόκκινο το παιδάκι τους που κυλιόταν μαζί με τα μωχαράκια στο χορτάρι.

Γεμάτα έρχόντανε κάθε μέρα τα σακιά με το σιτάρι κι' ο μύλος τάλεθε γρήγορα, γρήγορα, για να προφθάσει όσους είχαν την ανάγκην του, για να δώσει όσο πιο πολλά χρήματα μπορούσε στ' άφεντικά του. Και τ' άφεντικά του ζούσαν ήσυχα και ξένοιαστα σ' αυτόν.

Ύστερ' από κάμποσο καιρό, θάσαν τέσσαρα χρόνια περασμένα από τότες που πρωτογύρισε ο μύλος, —στην καμπή του ποταμού εκτίσθηκε ένα σπίτι.

Δεν ήταν μεγάλο, δεν ήταν θεόρατο κι' υπέρολαμφο παλάτι, μόν' είχε δυό πατώματα με μεγάλα άνοικτά παράθυρα και μια πλατειά πλακόστρωτη ταράτσα, που τις καλοκαιρινές νύχτες οι νοικοκυραίοι έστρωναν εκεί το τραπέζι τους κ' έτρωγαν.

Κ' ήσαν εύγενικοί, πολύ εύγενικοί οι νοικοκυραίοι του αυτοί. Έλεγαν πως ο γέρος ήταν άλλοτε αξιωματικός, παρασημοφορημένος μάλιστα, ότι το κορίτσι ήταν έτσι καλό και καταδεχτικό, γιατί έμοιαζε την μακαρίτισσα την μητέρα του, και πως ο γιός, ένα παιδί—μά τί παιδί—άξιζε και βασιλοπούλα να πάρη από την δημοφιλία του.

Μά μήπως ήταν μόνο αυτό;

Έκείνος καβαλλίκευε το άλογό του, και τον έβλεπε να φεύγη άστραπή

στα πράσινα λειβάδια, πηδώντας με μιās τα χαντάκια κι' ό,τι άλλο βρισκότανε μπροστά του. Άλλη φορά πάλι, έπερνε το δίκαννό του από τον τοίχο, το κρέμαγε στην πλάτη, σφύριζε στο σκυλί του.... κ' έξω.

Στο ήλιοβασιλευμα γύριζε πίσω με την τσάντα γεμάτη κυνήγι.

Ο τόπος όλος ήταν δικός του, όλη την ήμερα γύριζε και στο γύρισμά του αυτό έπέρναγε κι' απ' τον μύλο της ώραιάς μυλωνούς, τις πρώτες φορές γιατί τώφευε ο δρόμος, τις κατόπιν όμως έπι τουτο.

Και στη γυναίκα του μυλωνά έχτύπησε ο νέος καβαλλάρης· τι ψηλός και λεπτός όπου ήταν, πόσο γυάλιζαν τα μαύρα του μαλλιά στον ήλιο, τι άσπρο πούταν το πρόσωπό του φυσικά κι' όχι από τ' άλευρι, τι μακρυνά σαν σαίτες τα δάκτυλά του, που κρατούσαν τὰ γκέμια. Κι' όταν τον έβλεπε ματάν μαύρο σημαδάκι, έβγαινε στο παρθέρο περιμένοντάς τον να περάσει, χωρίς να έξυρη κι' αυτή γιατί.

Πολύ συχνά της έρχόνταν στο νοῦ της, κι' όταν κάποια μέρα κατέβηκε στο ποτάμι να γεμίση τη στάμνα της νερό, τον είδε να στέκεται μπροστά της και να της ζητά ή ευγενικά, θέλεις γιατί δίναγε στ' αλήθεια, θέλεις γιατί γύρευε κουβέντα, να του δώσει λίγο να πιη. Άμέσως του γέμισε εκείνη ένα μικρό τενεκεδάκι, κι' όταν ο νέος έσβυσε τη δίψα του, της έδωσε μαζί με τις ευχαριστίες του και δυό πουλάκια, από κείνα πουχε σκοτώσει.

Ποτέ της δεν έφαγε ή μυλωνού με περισσότερη όρεξη παρά κείνο το βράδυ, σαν έφησε κ' έφερε στο τραπέζι τα δυό πουλάκια. Μά ο άνδρας της δεν μπορούσε πια να δουλεύη ήσυχος· ή γυναίκα του του έφερε όσο ή ήμερες περνούσαν, και πιο μεγάλη άνσυχία. Όχι πως έκανε τίποτε κακό ή δυστυχισμένη, μά ο μυλωνάς έβλεπε πως δεν ήταν πια χαρωπή σαν και πρώτα, πως

δεν μπορούσε σαν άλλοτε να δουλέψη, πως ώρα με την ώρα έρρεβε.

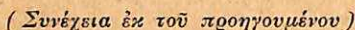
Κι' ο κακομοιός δεν ήξευρε τί να κάνη· την αγαπούσε τη γυναίκα του, χανότανε γι' αυτήν, κάποιον σκυλίκι την τρώει — έλεγε δουλεύοντας — και πρέπει να φέρω τον γιατρό να την δη. Άλλ' εκείνη δεν ήθελε ν' άκούση τίποτε απ' αυτά. Του είπε πως ή πολλή ζέστη την έκανε έτσι — γιατί το καλοκαίρι είχε μηή πια για καλά — και πως με την πρώτη ψυχρότσα θά γινότανε πάλι ή ίδια. Ο μυλωνάς έπείσθη· κι' ήσύχασε. Ναί, ήσύχασε τόσο πολύ, που όταν κατά τον Αύγουστο θάροχταν ή ήμερα πούχε

έπτά χρόνια παντρεμένος, έσκέφθηκε να κάνη τραπέζι σε κάμποσους φίλους του και να χαρίση στη γυναίκα του... Τί να της χαρίση; Α· το ήρρε· ένα όρατο φόρεμα πούχε αυτή κάποτε ζήλψει στη χώρα.

Για να γίνουν μάλιστα όλες οι ετοιμασίες καλές, σηκώθηκε την παραμονή κ' έπληξε στην πόλη χαράμματα την άλλη μέρα θά βρισκότανε σπίτι του. Κ' έφυγε.

Η γυναίκα του έμεινε μόνη. Κάποια ώρα έβγήκε στο παράθυρο· την ίδια στιγμή—λές και πως τότε νοιώσει—περνούσε από κάτω καβάλλα ο νέος με την άγκυλιά του γεμάτη λουλούδια του άγρου. Έκνιτάχθηκαν· ο ένας χαμογέλασε στον άλλον, το άλογο έκανε να σιμάση στο παραθύρο, εκείνος πέρνει ένα απ' τα λουλούδια και της το πετάει.

Η μυλωνού γεμάτη τρόμο μη τις ξεφύγη το άνθος, πετιέται μ' όρμη έξω, και το σώμα της σαν τόπι χυμεί στις μυτερές πέτρες της αυλής. Από παντού έτρεξαν να την σηκώσουν, κι' όταν πια την έπλησαν κατασκοτωμένη, ο όρατος καβαλλάρης—π' ός την ώρα φαινόταν άσυγκίνητος, έσκυψε κατάχρωμος και πήρε από χάμο κάποιον άδολο λουλούδι του άγρου, πούχε βαφεί στο αίμα.

Στὸ διάδρομο τοῦ τετάρτου πατώματος,
ἡ Ἀλμπερτίνα μιλοῦσε μὲ τὸν ἀρραβω-
νιαστικό της, πὺν τοῦ εἶχανε κάνει τρα-
πέζι καὶ γύριζε πίσω στὸ σπῖτι του. Εἶ-

να ετοιμάσουλ ἀμεσῶς γιὰ τὴν ἀναχώρησιν
της, καὶ κανόνισε ὅπως μπόρεσε τὴν πώ-

νότανε σαν να ερρυσμίζε τον τροχόν της σύμφωνα με τή μεγάλη της αδελφή, κι' ὁ

κατι πελώρια δένδρα, περάσανε απο κατι
 άπεραντα κάγκελα που φωτιζόντανε από

θάτανε κάποιος μεγάλος αφέντης γιομάτος

(*) Ζωγραφιστὰ τζάμια τῶν καθολικῶν ναῶν,

(*) Ζωγραφιστὰ τζάμια τῶν καθολικῶν ναῶν,

Μετά την Συμβολικὴν, μετὰ τὴν Δογματικὴν, μετὰ τὴν Ἠθικὴν, τὸ Ἐξέκον τῆς Φιλοσοφίας, εἶναι τὸ τέταρτον κλασσικὸν ἔργον τοῦ περὶ οὗ αὐτοῦ ἐπιστήμονος. Πιστεύοντες, ὥς καὶ ὁ κ. Καθηγητὴς, εἰς τὴν ἀπόλυτον Ἐπίδρασιν τῆς Φιλοσοφίας διὰ τὴν διανοητικὴν ἔξαρσιν ἐνὸς λαοῦ, αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐνδιαιτρίψωμεν λεπτομερέστερον εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ τελευταίου τούτου ἀριστουργήματος καὶ νὰ ἀποδείξωμεν ὅλας

αυτού τας πρωτοτυπίας, διὰ τὰ ἐπιστάμενα ἀμέριστον τὸ ἐνδιαφέρον παντός Ἑλληνοῦ διανοούμενου καὶ ἐπιστήμονος.

Ἡ συμβολή, τὴν ὅποιαν παρέχει ὁ σοφὸς καθηγητὴς διὰ τοῦ ἔργου τούτου εἰς τὴν σύγχρονον ἑλλην. διανόησιν καὶ φιλοσοφικὴν ἔρευναν εἶναι μεγίστης σημασίας. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι πᾶς ἐπιστήμων καὶ διανοούμενος ὁρέγεται φύσει νὰ μνηθῇ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων. Ἡ φιλοσοφία, ἡ ἔρευνα καὶ γνῶσις τῶν ἀπολύτων αἰτίων καὶ σκοπῶν τῆς ζωῆς ἐνδιαφέρει πάντα ἄνθρωπον τυχόντα μαθήσεως. Ἄλλ' ἡ γνῶσις αὐτῇ ἀπαιτεῖ σύγγραμμα εὐσύννοτον, τὸ ὅποιον παρ' ἡμῶν σήμερον δὲν ὑπῆρχε. Ὁ κ. καθηγητὴς διὰ τοῦ Λεξικοῦ του παρέχει τὸν φωτεινὸν ὁδηγὸν καὶ παραστάτην. Ἀναλύει κατὰ τρόπον ἀπολύτως σαφῆ, ἀκριβῆ καὶ ἐπαρκῆ πάντα τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας, τὸ πρόβλημα τῆς γνῶσεως, τῆς ἠθικῆς, τῆς ζωῆς, τῆς βίης καὶ τοῦ πνεύματος, ἀναλύει τὰ φιλοσοφικά συστήματα καὶ ἕνα ἑκάστον φιλόσοφον σημαίνοντα καὶ ἐπὶ πλεόν εἰδικῶς ἀναλύει τὴν φιλοσοφίαν τὴν Ἑλληνικὴν, Ἀγγλικὴν, Γερμανικὴν καὶ Γαλλικὴν. Οἱ θέλοντες νὰ γνωρίσωσι, νὰ μνηθῶσι κατὰ τρόπον ἀνεκτον καὶ ἀσφαλῆ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, εὐρίσκουσιν οὕτω ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ κ. Ἀνδρουτσίου πηγὴν πλουσίαν καὶ φωτεινὴν. Ἀλλὰ τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ιστορικὴν οὕτως εἰπεῖν ἀξίαν τοῦ ἔργου. Ὑπάρχει ὅμως ἡ ἄλλη ἀξία αὐτοῦ ἡ πρωτότυπος καὶ δημιουργικὴ. Ἡ φιλοσοφία γεννηθεῖσα καὶ ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ τὸν ἑλληνικὸν ὀρίζοντα κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἐμφάνισιν καὶ διατύπωσιν ἐξελίχθη διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἀνεξοχονήθη εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ ζωογονεῖται μέχρι σήμερον ὑπὸ ἄλλους ὀρίζοντας. Οὕτω τὰ συστήματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Φιλοσόφων ἐξεληχθησαν εἰς διατύπων καὶ εἰρμηνύθησαν ὑπὸ φιλοσόφων τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἐπὶ πλεόν δὲ ἐδημιουργήθησαν νέα συστήματα ὑπὸ τῶν Φιλοσόφων κ' φιλοσοφοῦντων τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Ἡ πρωτοβουλία τῆς διατύπωσως καὶ τῆς δημιουργίας φιλοσοφικῶν προβλημάτων μετεβίβασθαι εἰς ἄλλας γλώσσας καὶ εἰς ἄλλους λαούς, καθ' ὃν χρόνον ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ λόγῳ τῶν χριστιανιστικῶν συνθηκῶν, τὰς ὁποίας ἔκτοτε διήλθε δὲν ἡδυνήθη οὕτε, καθ' ὃν παρακολούθησιν τὴν τὸσον γόνιμον ἀλλαχὺ φιλοσοφικὴν ἐργασίαν. Τί ἐπαρξαι διὰ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ κ. Ἀνδρουτσίου;

Πρῶτον εἰς τοὺς παραδεχθέντας καὶ ὑπὸ τῶν ξένων φιλοσόφων ἑλληνικοὺς ὅρους παρέχει μίαν ὀριστημένην, σαφῆ, παγίαν καὶ ἀθινατικὴν ἐρμηνείαν, ὡς εἶναι οἱ ὅροι π. χ. ἀθανασία, ἀδιαφορία, ἀνακύκλωσις, ἀπαισιοδοξία, ἀρνησις, ἀσκησις, διάρκεια, ἠθικὴ, θάνατος, ἰδέα κτλ.

Δεύτερον τοὺς δημιουργηθέντας λόγῳ τῆς παρὰ τοὺς ξένους τεραστίας φιλοσοφικῆς ἀναπτύξεως ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις μέχρι σήμερον φιλοσοφικοὺς ὅρους, Λατινικοὺς, Γαλλικοὺς, Γερμανικοὺς, Ἀγγλικούς ἐρμηνεύει κατὰ τρόπον ἀπολύτως ἐπαρκῆ καὶ μεταφράζει εἰς τὴν ἑλληνικὴν **μονολεκτικῶς**. Τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι σπουδαίον. Ἡ ἀπόδοσις τῶν ὅρων τούτων εἰς ὅρους μονολεκτικῶς ἑλληνικοὺς ἀπαιτεῖ βαθεῖαν, βαθυτάτην γνῶσιν οὐ μόνον τῶν τεσσάρων ξένων γλωσσῶν τῆς ἀρχαίας Λατινικῆς, τῆς Γερμανικῆς, Γαλλικῆς καὶ Ἀγγλικῆς ἀλλ' ἰδιαιτά καὶ τῆς Ἑλληνικῆς. Ὁ κ. Ἀνδρουτσίου συγκεντρῶν εἰς βαθμὴν ἐπίζητον πάντα τὰ ἀνωτάτη προσόντα ἐπέτυχε τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, δημιουργήσας οὕτω μίαν ἀθινατικὴν καὶ ἐπίσημον ἑλληνι-

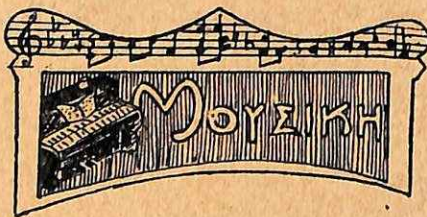
κὴν φιλοσοφικὴν δρολογίαν καὶ ἐκκαθαρίσας τὸν φιλοσοφικὸν περιόλον ἀπὸ τὰ ποικίλα ἀκαλαίσθητα καὶ ἀμορφα ἐπινοήματα διαφόρων προχειρολόγων, οἱ ὅποιοι τοὺς ὅρους τούτους μετέφραζον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς. Καὶ ἡ ἀπόδοσις ὑπῆρξεν ἀριστουργηματικὴ. Ἀναφέροντες μερικά παραδείγματα: Ὁ ὅρος **determinismus** μετέφρασθη Ἑτεραρχία, **Indeterminismus**=ἀταρχία, **differentiation**=διαφοροποίησις, **Theismus**=Μονοθεῖα, **Monismus**=Ἑνισμός, **Idealismus**=Ἰδεοκρατία, **Spiritualismus**=Πνευματοκρατία, **dualismus**=διαρχία, **intellectualismus**=νοηταρχία, **criticismus**=κρισαρχία, **virtualismus**=ζωτικοκρατία, **réalisme**=πραγματοκρατία, **empirismus**=ἐμπειροκρατία, **atavismus**=παπογονία, **Heredité**=κληρονομικότης κλπ.

Τρίτον ὅπου ἡ μονολεκτικὴ μετάφρασις εἶναι ἀνέφικτος ὁ κ. Ἀνδρουτσίου περὶ ὁρίσθη εἰς τὴν ἀπλὴν παράφρασιν τοῦ ὅρου, δημιουργήσας ἕνα ἀθινατικὸν φραγμὸν εἰς τὴν δικαιοσύφον εὐρεσιτεχνίαν τοῦ πρώτου τυχόντος. Οὕτω τοὺς ὅρους **deismus**, **positivismus**, **Erfuflung** κτλ. μεταφράζει περιφραστικῶς.

Τέταρτον παρὰ τοὺς μεταφραζομένους ὅρους συμπαραθέτει τὸν ἀντίστοιχον Γαλλικόν, Γερμανικόν καὶ Ἀγγλικόν, οὕτως ὥστε ὁ βουλόμενος νὰ δύναται νὰ προστρέξῃ εἰς ἕνα συγγράμματα ἢ Λεξικά πρὸς περαιτέρω μελέτην. Παρὰ τὸν ὅρον π. χ. Κατηγορία συμπαραθέτει (**Praedicamentum**, **catégorie**, **category**) Κληρονομικότης (**Heredité**, **vererelung**, **heredity**), Διάρκεια (**Dauert**, **durée**, **duration**), Ἐκλογὴ (**Ansahl**, **Selection**). Πέμπτον ἡ κορωνίς τοῦ ὅλου φωτισμοῦ τὸν ὅποιον τὸ Λεξικὸν παρέχει εἶναι ἡ πλουσία βιβλιογραφία, τὴν ὅποιαν ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου θέματος παραθέτει, βοηθῶν τὸν μελετητὴν νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ οὐσιώδη οἰκεία συγγράμματα καὶ μονογραφίας.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ τελευταῖον σύγγραμμα τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ, τὸ ὅποιον βαθὺ καὶ εὐσύννοτον μᾶς παρέχει κατὰ τρόπον ἑτοιμον, ἐπαγωγὸν καὶ ἀνεκτον διόκληρον τὴν βίαν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον ὑπὸ μορφὴν ἁγνῶς Ἑλληνικῆν.

N. MANOYLSHS

Με λύπη μᾶς ἀναγκάζομαστε νὰ τονίσωμε καὶ νὰ διαπιστώσωμε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πῶς ἡ περίοδος πού ἔκλεισε δὲν πρόθεσε ἀπολύτως τίποτα στὴν ἀνάπτυξιν τῆς **ἐθνικῆς μουσικῆς τοῦ τόπου** καὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθηματοῦ τοῦ λαοῦ. Ἐγγράφησαν τόσες φορές οἱ φράσεις αὐτοῦ, τὰς ἀπὸ τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν μουσικὴν, ὥστε ἴσως οἱ ἀναγνώστες μᾶς νὰ δυσφορήσουν πού εἰμασθε ὑποχρεωμένοι νὰ τίς ἐπαναλάβετε. Εἶν' ὅμως ἡ πικρὴ ἀλήθεια καὶ ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια.

Ἀτυχῶς τὸ **ἐπίσημον Ὁδεῖον**, πού παίρνει γενναίαν ἐπιχορήγησιν ἀπὸ τὸ Κράτος γιὰ τὴν ἐποστήριξιν τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, ΑΓΝΩΗΣΕ ΚΑΙ ΕΦΕΤΟΣ ΟΠΩΣ ΠΕΡΣΙ ΟΛΟΤΕΛΑΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ.

Δὲν ξέρομε, μὰ καὶ οὐτε μᾶς ἐνδιαφέρει. πῶς διευθύνεται τὸ Ὁδεῖον Ἀθηῶν καὶ ποιοὶ φροντίζουν γιὰ τὸν καταρισμὸ τῶν συμφωνικῶν συναυλιῶν. Διαπιστώνομε μὲ ἀγανάκτησιν, μὰ καὶ μὲ λύπη, ὡς **Ἕλληνες**, πῶς ΟΥΤΕ ΜΙΑ συναυλία δὲν ἀφιερώθηκε ἀποκλειστικὰ στὰ ἔργα τῶν συνθετῶν μᾶς. Τότε τί λόγον ἔχει ἡ «ἐτήσια προκήρυξις» πού καλεῖ τοὺς Ἕλληνας συνθέτας νὰ στείλουν τὰ νέα τους ἔργα διὰ νὰ ἐκτελεσθοῦν; Καὶ ἀφοῦ, καθὼς ἀποδεικνύεται, ὅλα τὰ ἔργα εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένα ν' ἀπορριφθοῦν, ποιά ἡ ἀνάγκη νὰ δημοσιεύεται ἡ κοσμικὴ αὐτὴ προκήρυξις; Μήπως γιὰ κοροϊδεῖα; Ἡ μήπως γιὰ καλλιέργεια ἐλπίδων.

Τὸ Ὁδεῖον Ἀθηῶν, πού ἔχει τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ἐπαινετὴ φιλοδοξίαν νὰ διευθύνῃ τὰ μουσικὰ πράγματα τοῦ τόπου, ἔχει καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, τὸ ΚΑΘΗΚΟΝ, νὰ μὴν ἀγνοῇ τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν. Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταμεληθῇ γιὰ τὴν ἀσύγγνωστη καὶ παράλογη αὐτὴ διαγωγή του καὶ νὰ καθορίσῃ πῶς ὡς «**παράδοσιν**» πῶς κάθε χρόνῳ μιὰ συμφωνητικὴ συναυλία συνδρομητῶν θ' ἀφιερώνεται δλοκληρωτικὰ στὰ νέα ἔργα τῶν Ἑλλήνων συνθετῶν, ὅσες ἀτέλειες καὶ ἂν ὑποτεθῇ πῶς θὰ εἶχαν αὐτά. Δὲν φανταζόμαστε στὴν Γαλλία ἢ στὴ Γερμανία πῶς εἶναι δυνατό νὰ παραμελεῖται ἡ νέα ἐθνικὴ μουσικὴ γιὰ τοὺς ξένους καὶ πολὺ συχνὰ μέτριους νέους συνθέτες. Μὰ οὐτε πάλι δὲν φανταζόμαστε πῶς ὁ κ. Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Ὁδείου δὲν κατώρθωσε νὰ βρῇ ἕνα ἔργο καινούργιο ἀξιόλογο ἀπ' ὅσα τοῦ στείλαν. Μὰ κ' ἂν αὐτὸ συνέβαινε, γιὰτί νὰ μὴν ἐπαναληφθοῦν παλαιότερα ἑλληνικὰ ἔργα τῶν Λαυράγκα, Βάρβογλη, Καλομοίρη, Ριάδη, Αἰαππελέτ, Προκοπίου, Σκλάβου κλπ.;

Πῶς ἔχουμε ἔπειτα τὴν ἀξίωσιν νὰ γίνῃ σὸ ἐξωτερικὸ γινώστη ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἀφοῦ πρῶτοι ἐμεῖς καὶ τὸ ἐπίσημον Ὁδεῖον τὴν ἀγνοοῦμε; Καὶ πῶς θὰ φανῇ στὴν Ἑλλάδα ὁ ΕΝΑΣ, ὁ μεγάλος συνθέτης, πού θὰ δώσῃ τὴ σωστὴ κατεύθυνσιν, ἀφοῦ ὅλοι σήμερα ὅσοι δουλεύουν εὐσυνείδητα γιὰ νὰ φθάσουν σὸ ἰδανικόν τους, παραγκωνίζονται κατὰ τὸν συχαμερώτερον τρόπο;

Εἴμεθα βέβαιοι πῶς τὰ γραφόμενά μᾶς —ὅπως δὲ καὶ ὅσα ἔγραψαν καὶ ἄλλοι γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα— τὸ Ἐπίσημον Ὁδεῖο τὰ περιφρονεῖ. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι πῶς καὶ τοῦ χρόνου θ' ἀγνοήσῃ πάλι τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν.

Καὶ θὰ μᾶς φέρῃ ἀπ' ἐξω μερικοὺς μεγάλους! σολίστ πού μπροστὰ τους τὸ φιλόμυσο κοινὸ θὰ λιθομᾶ καὶ θὰ χειροκροτῇ μανιωδῶς, παρουσιάζοντας ἔτσι φαινόμενα παθολογικοῦ ὑστερισμοῦ.

Ποῦ θὰ φθάσῃ ὅμως αὐτὴ ἡ τατάσασιν; Σὲ μιὰ ρηχὴ, ἐντελῶς κοσμικὴ μουσικὴ κίνησιν, πού θὰ προσδεύσῃ ἀσφαλῶς, μὰ πού δὲν ἔχῃ καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν δημιουργίαν μουσικῆς παραδόσεως στὸν τόπο μᾶς, μουσικῆς βαθύτερης ἀγωγῆς. Μιὰ κίνησιν πού δὲν θ' ἀναπτύξῃ τὸ **αἰσθημα τοῦ λαοῦ**. Θάναϊ ἀπλῶς μουσικὰς ἐπιδείξεις, στίς ὁποῖες ὁ περισσότερος κόσμος θὰ τρέχῃ ἀπὸ οἰονομῶ, χωρὶς νὰ νοιώθῃ μέσα του **ἐσωτερικὴν σπρὸς τοῦτο ἀνάγκη**. Αὐτὸ πού συμβαίνει ἄλλως τε καὶ σήμερα.

Ποθοῦμε κ' εὐχόμεστε νὰ διαφευθοῦμε στὸν πειρασμὸ μᾶς. Μὰ πολὺ φοβοῦμαστε πῶς τὰ πράγματα θὰ μείνουν στάσιμα, χωρὶς τὴν ἐξελίξιν πού ζητοῦμε νὰ τὴν φθάσωμε ποτέ.

Ἐξετάζοντας ἀπλῶς τὴν κίνησιν τῆς περιόδου, πρέπει νὰ τονίσωμε πῶς λίγες φορές μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ αἰσθανθοῦμε βαθεῖα μουσικὴ συγκίνησιν. Αὐτὸ ἔγινε μ' ἕνα Χορμπερμν, μὲ τὸν Ἰτούρμπι, μὲ τὸν μικρὸν Βόλφι

μὲ τὴν Δαδὰ Καίτη Ἀνδρεάδου καὶ τὸν κ. Εὐστρατίου.

Καὶ πάλι σ' ὅλη τὴν κίνησιν δυὸ γεγονότα ἐξχωρίζουν: ἡ μοναδικὴ ἐκτέλεσις τῆς «Καταδίκης τοῦ Φάουστ» καὶ οἱ ἐξαιρετικὰ φροντισμένες μελοδραματικὰς ἐπιδείξεις. («Μανόν», «Φαίδωρα» κλπ.)

Διατυπώνομε ξανά τὴν εὐχὴ ὅπως κατὰ τὴν ἐρχόμενην περίοδον, τὰ Ὁδεῖα πού πρωτοστατοῦν στὰ μουσικὰ πράγματα τῆς χώρας, νὰ μὴ λησμονήσουν ὅτι πρωτίστως εἶναι **Ἰδρύματα Ἑλληνικά**. Ἀν αὐτὸ τὸ χωνέψουν καλὰ, ὑπάρχει ἴσως ἐλπίς τὰ ὥρατα δνεῖρα γιὰ τὴν πρόοδο τῆς **ἐλληνικῆς μουσικῆς τέχνης** νὰ γίνουν πραγματικότης.

Γ. Α. Π.

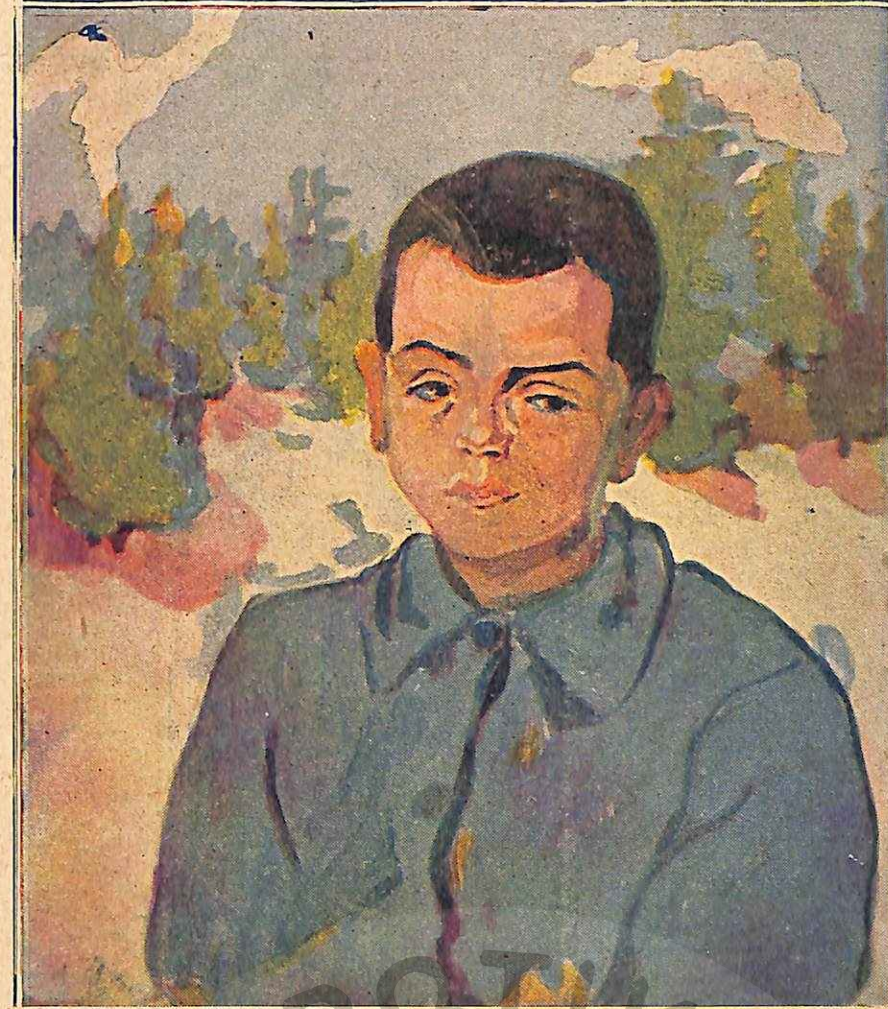

Ἐκθεσις Α. Γεωργιάδου (Αἰθουσα Πανασοῦ). Πολλοὶ εἶπανε ὅτι ἡ ἐκθεσις αὐτὴ ἀπέδειξε ὅτι ἡ Ἀκαδημία ἐξακολούθει νὰ βγάξῃ καλοὺς τεχνίτες. Πρόκειται γιὰ παρανόησιν: ἡ **ἀκαδημαϊκὴ τέχνη** δὲν ἔκαμε ποτέ τίποτα τὸ βιώσιμο, γιὰτί εἶναι ἡ κατὰ συνθήκην ζωγραφικὴ, ἡ στάσιμη καὶ κατὰ συνέπειαν στεῖρα. Μὲ τὸν ὅρον **ἀκαδημαϊσμός** ἐννοοῦν πολλοὶ κάθε εἶδος ζωγραφικῆν πού σέβεται τὰ ἀντικείμενα, ὅπως μὲ τὸν ὅρον **ἐξπρεσσιονισμός** ἐννοοῦν κάθε εἶδος ἀναγωγὴν τοῦ ἀντικειμένου καὶ τὸν νεοραλισμὸν καὶ μὲ τὸν πραγματισμὸν. Γι' αὐτὸ καὶ πέρνουν γιὰ ἀκαδημαϊκοὺς τοὺς μεγάλους ζωγράφους τῆς ἡμετέρας κ' ἀπὸ τοὺς νεωτέρους, τεχνίτας σάν τὸν Ντελακουρά, τὸν Μιλλέ, τὸν Κουρμπέ, τὸν Μανέ, ἐνθ' ὅσοι ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ συγγενεῖσιν μὲ τὸν Μπουκρώ, μὲ τὸν ζωγράφον «τοῦ Ἰππότου τῶν ἀνθῶν» καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀντιπροσώπους τοῦ ἀκαδημαϊσμοῦ.

Καὶ γιὰ τὸν κ. Γεωργιάδην συμβαίνει τὸ ἴδιο. Αὐτὸς ὁ νέος καὶ εὐγενικὸς καλλιτέχνης ἐβάδισε, χωρὶς ὑστερικὰ ἴσως πηδῆματα πού κάνουν πολλοὶ νέοι συνάδελφοί του, ὁμαλὰ, δούλεψε μὲ ἐπιμονὴν σὸ δρόμον πού τοῦ εἰδείξε ἡ ἰδιοσυγκρασία του, ἀπέκτησε τεχνικὴν πείρην ἀνεξιδιανητῆ δφῆ πού πέρνουν τέτοια παιγνίδια στὰ χεῖρα μετρίων τεχνιτῶν, ὥριμων ἀνέκδοτων καὶ πέρνουν γιὰ ἀκαδημαϊκοὺς τοὺς μεγάλους ζωγράφους του, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἡ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ ζωγράφου μὲ τὸ καπέλλο, κλπ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἀντίγραφα του, πού μαρτυροῦν μεγάλη ἐπιμονὴ καὶ σεβασμὸν στὰ πρωτότυπα, ἀλλὰ καὶ ὅχι συνειδητὴν τεχνικὴν κατάρτισιν, ἔχουμε τὴν ἰδέαν ὅτι ἀποβόδον ἀπολύτως τὰ πρωτότυπα, καὶ εἶναι ἀξία νὰγορασθῶν ἀπὸ τὴν πτωχὴν Παναθοθήκην μᾶς. Ὁ «ἐνταξισμός» τοῦ Ριμπέρα, ἀλλὰ καὶ ἡ «Μαρία τῶν μεδίκων» καθὼς καὶ τὰ τρία κομμάτια τοῦ Ριμπραντ, εἶναι πράγματι ἄψογα.

Ὁ κ. Γεωργιάδης εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ βάλῃ εἰς τὸ μέλλον θετικὰ, ὅπως ἔως τώρα, καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἀποκτήσῃ ρυθμὸν ἡ τέχνη του. Ἐχει τέτοια τεχνικὰ ἐφόδια, πού δὲν μῖνει παρὰ ἡ χρησιμοποίησίν τους ἀπάνω σὲ μιὰ κατεύθυνσιν σωστὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴ σύνθεσιν καὶ τὴν ἐρμηνεύσιν τοῦ ψυχικοῦ τοῦ κόσμου.

Σ. Βασιλείου. Τὸ παιδί

Ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ εὐσυνείδητου αὐτοῦ καλλιτέχνη ὡς τὰ περὶ ἀξιοσημείωτα μᾶς φαίνονται «τὸ Γυμνὸ», ἔργο δυνατό μὲ πάστα πρώτης τάξεως καὶ μὲ σφιχτὴ ἐκτέλεσιν, «ὁ Ὀρπίνος» μὲ ἀνατολίτικον κοσμοῦ μ' ἅ λα Ρέμπραντ, καὶ μολαταῦτα ἀπηλλαγμένο ἀπὸ τὴν ἀνεξιδιανητὴ δφῆ πού πέρνουν τέτοια παιγνίδια στὰ χεῖρα μετρίων τεχνιτῶν, ὥριμων ἀνέκδοτων καὶ πέρνουν γιὰ ἀκαδημαϊκοὺς τοὺς μεγάλους ζωγράφους του, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἡ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ ζωγράφου μὲ τὸ καπέλλο, κλπ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἀντίγραφα του, πού μαρτυροῦν μεγάλη ἐπιμονὴ καὶ σεβασμὸν στὰ πρωτότυπα, ἀλλὰ καὶ ὅχι συνειδητὴν τεχνικὴν κατάρτισιν, ἔχουμε τὴν ἰδέαν ὅτι ἀποβόδον ἀπολύτως τὰ πρωτότυπα, καὶ εἶναι ἀξία νὰγορασθῶν ἀπὸ τὴν πτωχὴν Παναθοθήκην μᾶς. Ὁ «ἐνταξισμός» τοῦ Ριμπέρα, ἀλλὰ καὶ ἡ «Μαρία τῶν μεδίκων» καθὼς καὶ τὰ τρία κομμάτια τοῦ Ριμπραντ, εἶναι πράγματι ἄψογα.

Ὁ κ. Γεωργιάδης εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ βάλῃ εἰς τὸ μέλλον θετικὰ, ὅπως ἔως τώρα, καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἀποκτήσῃ ρυθμὸν ἡ τέχνη του. Ἐχει τέτοια τεχνικὰ ἐφόδια, πού δὲν μῖνει παρὰ ἡ χρησιμοποίησίν τους ἀπάνω σὲ μιὰ κατεύθυνσιν σωστὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴ σύνθεσιν καὶ τὴν ἐρμηνεύσιν τοῦ ψυχικοῦ τοῦ κόσμου.

Ἐκθεσις Α. Κρουσταλλίδου, αὐτοδιδάκτου (Ζάππειον). Ὁ κ. Κρουσταλλίδης εἶναι ὁ Βενιαμὴν τῆς ζωγραφικῆς, γιὰτί εἶναι 18 ἐτῶν. Τὰ ἔργα του εἶναι ὅλα παρμένα ἀπὸ τὰ παλαιὰ καράδια, τῇ ζωῇ τῶν ὁποίων παρακολούθησε. Παρ' ὅτι σὲ πολλὰ φαίνεται ἡ τάση του νὰ πλησιάσῃ στὸν κατὴν ἀνεξιδιανητὴ δφῆ πού πέρνουν τέτοια παιγνίδια στὰ χεῖρα μετρίων τεχνιτῶν, ὥριμων ἀνέκδοτων καὶ πέρνουν γιὰ ἀκαδημαϊκοὺς τοὺς μεγάλους ζωγράφους του, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἡ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ ζωγράφου μὲ τὸ καπέλλο, κλπ.

Ὁ νέος αὐτὸς καλλιτέχνης πρέπει νὰ υποστηρίχῃ θὰ γίνῃ καλὸς ζωγράφος.

NEMO

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Στὸ ποίημα «ὁ Κεραλλωνίτης» πού ἐδημοσιεύθη σὲ προηγούμενον τεῦχος ἀντί: «ἀπ' τὴν παλληκαριά του»

νὰ γίνῃ: «ἀπ' τὴν παληγόκαρά του».

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Ἐλάβαμε τὸ παρακάτω γράμμα καὶ τὸ δημοσιεύουμε γιὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι ἐμποδίζουμε μὴ ἀπαντήσῃ ἔστω καὶ ἀστοχῇ τῆς γνώμης τοῦ κριτικοῦ μας.

Ἀθήνα, 18 Μαΐου 1929

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Θεωρῶ υποχρέωση νὰ σὰς εὐχαριστήσω θερμότερα γιὰ τὴν καλωσύνη πού εἶχατε ν' ἀσχοληθῆτε σὺν περασμένῳ φύλλῳ τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» μὲ τὸ «Δελτίον τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ὁμίλου» καὶ πῶς πολὺ μὲ μίαν μελέτη, πού εἶχα δημοσιεύσει μέσα σ' αὐτὸ γιὰ τὸ Συντακτικὸ τοῦ κ. Τζάρτζανου. Ἐκεῖνο ὅμως πού μοῦ ἔκαμε ἐντύπωση ἦταν ἡ μεγάλη ὁρμητικότητα τοῦ κριτικοῦ σας καὶ ἡ μεγάλη του παρανόηση στὰ λίγα λόγια πού εἶχα γράψει γι' αὐτό. Μὲ τρόπο πρωτότυπο γιὰ κριτικὸν χαρακτηρίσατε τὴν κρίσιν μου σὰν ἑπιθεσὴν καὶ σὰν ὕβριν κατὰ τοῦ κ. Τζάρτζανου καὶ τοῦ κ. Πολίτη. Εἶπε πῶς ἐγὼ μίλησα γι' αὐτὸ χωρὶς νὰ λογαριάσω «οὔτε τὸν προορισμὸ τοῦ βιβλίου, οὔτε τὴ θέσιν του μέσα στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς σημερινῆς μας γλώσσας.» Λίγα λόγια ὅμως πού λέω στὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης μου, δείχνουν πολὺ καθαρὰ τὴ γνώμην μου γι' αὐτό. Κι' ἔπειτα πιστεύω πῶς ὁ κ. Λορεντζάτος εἶπε ὅσα ἔπρεπε κι' ἔβαλε στὴ θέσιν του τὸ Συντακτικὸ τῆς νέας μας γλώσσας, ἐτόνισε τὴ σημασία του κι' ἐξήγησε τὴν ὠφέλειά του γιὰ τὸ ἔθνος δολοκλήρῳ καὶ τὴ γλώσσα μας. Καὶ ὁ κ. Τσιριμώκος εἶπε πολὺ ἀκριβῶς. Ἐγὼ ἔπειτα ἀπ' αὐτὰ θεώρησα καλὸ νὰ κάμω μικρικὲς γενικώτερες παρατηρήσεις ἀπάνουν σὸ Συντακτικὸ τοῦ κ. Τζάρτζανου καὶ σὸν τρόπο πού εἶναι γραμμένον, χωρὶς νὰ θελήσω νὰ ἐπαναλάβω λόγια πού τὰ εἶπαν ἄλλοι πολὺ ὁμοίως.

Ἀεὶ ὅπως καὶ κατὰ ἄλλο ὁ κριτικὸς σας; πῶς βρίζω καὶ χυσιέμαι (λέξεις πού χαρακτηρίζουν τὸν γράφοντα), κατὰ τοῦ κ. Πολίτη γιὰ τὴν κρίσιν του καὶ λέω τόσα καὶ τόσα ἐναντίον του. Ἐγὼ δὲν εἶπα πῶς ὁ κ. Πολίτης δὲν εἶναι κριτικὸς ἢ πῶς ἔπρεπε νὰ περιμένῃ τὴ δική μου κρίσις; ἀλλὰ μὲ τὰ λίγα μου, κι' ἐγγενεῖς λόγια εἰπωμένα μὲ ὅλο τὸ σεβασμὸ στὸν κ. Πολίτη, ἤθελα νὰ πῶ τοῦτα μόνοι:

«Ὅλοι τὸ ξέρουμε πῶς κάθε συγγραφέας καὶ κάθε ἔργο ἐπιστημονικὸ, λογοτεχνικὸ ἢ ἄλλο παίρνει τὴν περισσότερην φορὰ μὴ θέσιν στὴν κοινὴ ἀντίληψιν καὶ ἀκρίβειαν ἐξ αἰτίας τῶν **κριτικῶν**. Ἡ **κριτικὴ** εἶναι ἡ αἰτία, πού φτάνει γύρω ἀπὸ ἕνα ἔργο μὴ ἀτμόσφαιρα καλὴ ἢ κακὴ, τὴν ἀντίληψιν γι' αὐτὸ τῶν μὴ εἰδικῶν. Φαντασθῆτε δὲ πόση σημασία ἔχει μὴ κρίσιν ὅχι καὶ πολὺ προσεχτικὴ γιὰ ἕνα ἔργο πού ἔχει τόσο στενὴ σχέση μὲ τὴν θεωρητικὴν μας, ὅς ποῦμε, ἀνάγκης, τὴν ἐπιστημονικὴν, ἀλλὰ πολὺ περισσότερην μὲ τὴν πραγματικὴν. Ἐνὼ πρόκειται γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Κρίσεις γραμμένες σὰν ἐκείνες τοῦ κ. Πολίτη, θὰ δώσουν μὴ φαίνεται μὴ ὀριζμένην θέσιν σὸ συντακτικὸ τῆς Ν. ἑλληνικῆς καὶ ἕνα τέτοιο ὁρόμῳ, στὴ Νεοελληνικὴ Κοινὴ, πού ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ πῶ—δὲ θὰ εἶναι ἐκείνῃ τὸν πρόπει καὶ ἀπατεῖται ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰ πράγματα. Γιὰ αὐτό;

Φέρνω ἕνα συγκεκριμένον παράδειγμα. Φίλος μου καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου φιλόλογος μοῦ εἶπε μὴ μὲρ πῶς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἔχει λύσθ. Θὰ γράφοντες πῶς, λέει, ἀπάνουν σὸ συντακτικὸ τοῦ Τζάρτζανου, πού εἶναι τὸ τελειώτερον κλπ. κλπ. Κι' ὅταν τὸν ρώτησα πῶς ἐσχημάτισε τέτοια γνώμη κι' ἂν τὸ με-

λέτησε μοῦ ἀποκρίθηκε πῶς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Πολίτη σὸ «Ἐλευθερο Βῆμα» καὶ τοῦ Τσιριμώκου στὴ «Νέα Ἑστία» Λοιπὸν; Νὰ πῶς παίρνει θέσιν ἄλλῃ ἀπὸ κείνῃ πού τοῦ πρέπει ἕνα βιβλίον, ὅλα τὰ καλά μπορεῖ νὰ τὸ συντακτικὸ αὐτό, μὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲ μπορεῖ νὰ τὸ λύσῃ ἀκόμη ἔστω κι' ἂν τὸ ἱσχυρίζονται ὁ κ. Πολίτης μὲ τὸν κ. Τσιριμώκο. Αὐτὸ ἔχω πεποίθησιν πῶς θὰ τὸ ὁμολογήσουν καὶ οἱ εἰδικοί. Χρειάζεται ἀκόμη ἐργασία πολλή. Ὁ κ. Τζάρτζανος ἐργάστηκε πολὺ φιλότιμα καὶ πολὺ ἀξιεπαινα ἐτόλμησε τὴν ἀρχήν, τὸ «ἦμισυ τοῦ παντός», μὰ τὸ ἔργο δὲ συμπληρώθηκε ἀκόμη.

Κι' ὁ κ. Πολίτης λοιπὸν ὅταν γράφει μὴ κριτικὴ χωρὶς νὰ μελετήσῃ τὸ βιβλίον, πού κρίνει—αὐτὸ τὸ ἔδειξε στὴ μελέτη μου—μὰς δίνει κάθε δικαίωμα νὰ τὸ κατηγορήσουμε. Αὐτὸ ἤθελα νὰ πῶ.

Καὶ ρωτῶ τὴν τὴν κριτικὴν σας πού κάνει λόγο γιὰ προορισμὸ κλπ τοῦ Συντακτικοῦ, ὁ κ. Πολίτης ὅταν ἔγραφε τὴν κριτικὴν τοῦ ἐλογίου καὶ τὸν προορισμὸ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔδωκε τὴν σημασίαν πού ἔπρεπε; Ἀσφαλῶς ὅχι. Γιὰ αὐτὸ ἀλλοιῶτα ὁ ἀφιέρωνε πολὺν καιρὸ σ' αὐτό, ἀφοῦ ὅπως λέει πολὺ σωστὰ κι' ὁ κ. Τσιριμώκος «Ὅποιοι θὰ ἐπιχειροῦσαν νὰ τὸ κρίνουν καλοσυνεῖδοντα, θὰ ἔκαναν κατόρθωμα τόσο δύσκολον, ὅσο δύσκολον ἦταν καὶ τὸ κατόρθωμα τοῦ κ. Τζάρτζανου. . . .» Κάποιος ἄλλος πάλι εἶπε πῶς ὁ καλοσυνεῖδης τοῦ κριτικὸς εἶναι ὁ καλύτερος συνεργάτης τοῦ συγγραφέα. καὶ εἶχε μεγάλο δίκιο. Γι' αὐτὸ λοιπὸν κι' ἐγὼ κατηγόρησα τὸν κ. Πολίτη πού ἔσπευσε νὰ παρουσιάσῃ τὴν κριτικὴν του. Ἀλλὰ διαφορά δὲν ἔχω μὰζι τοῦ καμμιᾶ, παρὰ μόνο νὰ τὸν σέβωμαι. Γιὰ τὰ ἄλλα πού λέει ὁ κριτικὸς σας πῶς κατηγόρησεν ὅσους ἐπαίνεσαν τὸ Συντακτικὸ τῆς Δημοτικῆς κ.λ.π., δὲν κάνω λόγον γιὰ αὐτὸν πρᾶμα δὲν εἶπα πούθενά, σὲ καμμιὰ σελίδα τῆς μελέτης μου.

Ἄν νομίζετε τώρα πῶς δὲν θίγεται τὸ περιοδικὸν σας μ' αὐτὸ μου τὸ γράμμα, κι' ἂν ἔχετε τὴν καλὴν διάθεσιν νὰ υποστηρίξετε τὸ δίκιον καὶ τὸ σωστὸ, ὅπως ξέρω πῶς προσπαθεῖτε πάντα ἀπὸ τὴν στήλην τοῦ περιοδικοῦ σας, παρακαλῶ νὰ τὸ δημοσιεύσετε γιὰ νὰ πᾶει τὸ δίκιον στὴ θέσιν του.

Με μεγάλην τιμὴν

ΕΥΘ. Γ. ΚΟΥΡΟΥΚΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁ Πῶλ Μοράν, πού δὲν εἶναι ἐντελὴς ἀγνωστος καὶ στὴν Ἑλλάδα, λογίζεται ἀπὸ τοὺς κυριώτερους σύγχρονους γάλλους συγγραφεῖς πού περιέγραψαν μὲ τέχνην καὶ ἀλήθειαν τὴν κοσμοπολιτικὴν ζωὴν. Τὰ βιβλία του, προϊόντα τῶν διαφορῶν ταξιδίων του, κάνουν πάντα μεγάλην ἐντύπωση σὸ κοινὸ πού γυρεῖ νὰ βρῇ στὰ ἔργα τῶν μοντέρνων συγγραφέων καινοῦργας ἐντυπώσεις. Ὁ Μοράν, χωρὶς νὰ ἱκανοποιῇ ἀπόλυτα τὰ γούστα τῆς κοινωνίας αὐτῆς, πού ἔγραφε ἕνας σοφός, δὲν ἔχει καμμιὰ συνείδησιν μέσῃ της, προσπαθεῖ πάντα μὲ τὰ ρομάν-τσα του ὅχι ἀπλῶς νὰ περιγράψῃ τὴν ἡθὴν τῆς ἐποχῆς μας, μὰ νὰ δημιουργήσῃ χαρακτῆρες πού παραμένουν ἀθάνατοι καὶ νὰ θιγῇ ζήτηματα γενικώτερης καὶ βαθύτερης σημασίας.

Ἔτσι ἔγραψε τὸν «Ζωντανὸν Βούδα» πού θεωρεῖται ἕνα ἀπὸ τ' ἀρτιώτερα ἔργα του.

Ἀπ' αὐτὸ τὸ βιβλίον δίνουμε σήμερον στοὺς ἀναγνώστες τῶν «Ε. Γ.» σ' ἐπιμελημένην μεταφράσει ἕνα κομμάτι: τὸν θάνατον τοῦ Ρενώ. «Οἱ σελίδες αὐτές—γράφει ὁ Ἐντμόν Ζαλού—εἶναι ἀπὸ τὴν ὀρειότεραν τοῦ «Ζωντανοῦ Βούδα». Ὁ κ. Μοράν μὰς δείχνει μὴ ἀπὸ τὴς σημαντικώτερας διαφορὰς πού χωρίζουν τὸν Ἀνατολίτη ἀπὸ τὸν Δυτικόν: τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θανάτου». Ὁ Ἐκονέν, ὅν καὶ θαρραλέως, παλεύει τρομερὰ στὴν ἀγωνίαν του. Ὁ Πρίγκηπας Ζαλί, πού ἀντιπροσωπεύει τὴ φυλὴν του, τὴν γεμάτην γαλήνην καὶ φρόνησιν, παρακολουθεῖ μ' εὐλογημένην περιέργειαν τὸ θάνατον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ. «Δυὸ πολιτισμοὶ ἀντιμετωπίζονται: ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύσις, δυὸ πλανήτες, ὁ ἕνας φωταῖνος, γεμάτος ἐνθουσιασμὸν κι' ἐλπίδα, ὁ ἄλλος σκοτεινός, ἀρχαῖος, ὁλος ἀπογοήτευση.»

Σ. Τ. Δ.

PAUL MORAND

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΡΕΝΩ

Ἡ νύχτα ἀπλώθηκε. Τὸ παχὺ κάρβουνον καπνίζει μέσα σὸν δωμάτιον. Ὁ Ρενώ κουράζεται. Ὅλοι κάθονται, χωρὶς νὰ πολυσκοτίζωνται πάνω σὸν κρεβάτιον. Ἐχει πωρετό, οἱ τρομεροὶ πόνοι ξαναπαίρνουν σὸν στήθος του. Στρέφει κατὰ τὸν τοῖχον καὶ κλείνει τὰ μάτια του. Ἀκούει συγκεχυμένα τὸν Ζαλὴ πού ἀπαντᾷ στοὺς φίλους του. Μὴν εἰστε τόσο περίεργον. Μὴ θέλετε νὰ μάθετε περισσότερα ἀπ' ὅσα μπορεῖτε. Ἀφήστε τὸ ὑποσυνείδητό σας στὴ νάρκη του. . . Ἐνα τέτοιον πράγμα θὰ μὰς ἔκανε καλόν. . . ἢ περιέργεια σκοτώνει.

Ὅχτὼ μέρες ἀργότερα. Ὁ Ρενώ ἔκανε τὴν ἐγγειρησὴν του. Δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν μεταφέρουν στὴ Γαλλίαν. Βρίσκεται σὲ μὴ κλινικὴν στήν Πλατεῖαν Πόρτλαντ. Νὰ τὴν τώρα καὶ ἡ περιτονίτις: πόσο τὴν περιμένει. Ἡ κατάστασὶς του εἶναι ἀπελπιστικὴ. Τὸ ξέρει. Ὁ Πρίγκηπς εἶν' ἔμπροσ. Στὸν Ζαλὴ σχηματίζεται ἡ ἐντύπωσις ὅτι τὸ βασιλεῖ πού τὸν μεταφέρει βοηθίζεται καὶ ὅτι δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιζήσῃ. Ὅπως οἱ πρωτόγονοι ὑπάρξεις, ξέρει, πῶς πρὶν ἀκόμα φανθ' ὁ θάνατος, παραμονεύει πίσω ἀπ' αὐτὴν τὴν πόρταν.

Ὁ Ρενώ κοιτάζει ἀδιάκοπα τὰ δάχτυλά του ὅπως οἱ δηλητηριασμένοι. Ἡ χειρνομία του αὐτὴ δὲν ἀπατᾷ κανένα.

— Πρὶν νὰ γιαιτρευθῇς καὶ ν' ἀρχίσῃς τὴν ζωὴ σου. . . ἀρχίζει ὁ Ζαλὴ.

— Ἀφήστε με, ἀναστενάζει ὁ Ρενώ. Δὲ μὲ μέλλει κι' ἂν ἀποθάνω.

— Ἀνοήσι! διακρίπτει ἡ νοσοκόμος. Ποιὸς σὰς λέγει νὰ πεθάνεις, κύριε Ντ' Ἐκονέν;

— Αὐτὰ λένε πάντα οἱ νοσοκόμοι. Καὶ ὅμως στὰ νοσοκομεία γιὰ κάθε ἄλλο μιλοῦν παρὰ γιὰ ὑγείαν. Ἐκείνη ἄλλως τε ἀσχημα πού πήρα τὸ πραγματικὸν μου ὄνομα γιὰ νὰ μὴ εἶμαι μέσα. Ἐπρεπε νὰ ξέρω ὅτι οἱ Κοέν δὲν πεθαίνουν ποτὲ καὶ ὅτι οἱ Κοέν πεθαίνουν πάντα. Χαμογελᾷ. Ἡ ντροπὴ τὸν ἐμποδίζει νὰ ἐκφράσῃ τὸν πανικό του, νὰ φωνάξῃ πῶς βρίσκεται στὴ Δύσιν, πάνω στὴ στερεὰ γῆ, καὶ ὅτι δὲν θέλει μὴ κανένα τρόπο νὰ χαθῇ, μολοντὶ πολλὰς φορὰς φθιόνει πῶς τὴ ζωὴ ἀπὸ τὸν θάνατον δὲν τὴν χωρίζει παρὰ ἕν' ὀρότον γλυστρημα. Βέβαιον, σὰν εἶπανε καλά, ἔλεγε κάποτε: «Δὲν ἔβλιν νάμιν γέρος καὶ νὰ ζῶ», ἀλλὰ ποτὲ του δὲν εἶπε: «Θέλω νὰ πεθάνω νέος.»

«Δὲν θὰ ἐξομολογηθῶ, σκέπτεται ὁ Ρενώ.

Δὲν θέλω ν' ἀπαρνηθῶ τίποτα ἀπὸ τὴν ζωὴν μου. Καὶ μήπως δὲν πέρασα τὴν ζωὴν μου σὸ νὰ ἐξομολογούμαι δημοσίᾳ καὶ στὸν ἑαυτόν μου; Αὐτὸ εἶν' ἀκριβὲς. Καὶ πῶς νὰ ὁμολογήσω ὅτι μὲ τραβᾷ καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακόν; Ὁ θάνατος μ' ἀρπάζει ἐμένα τὸν πῶς ζωντανὸν ἀπ' ὅλους, τὴ στιγμὴν ἀκριβῶς πού ὅλα τὰ νοιώθω. Ἦρθε μήπως ἡ σειρά μου; Ὁ θάνατος ἀκολουθεῖ κι' αὐτὸς τὴ μόδα, δὲν θέλει νὰ γεράσῃ καὶ τρέχει πίσω ἀπὸ τοὺς νέους.»

Σκέπτεται τοὺς συντρόφους του, τὸν Ραντιμὲ, τὸν Φάκ.

— Δὲν ἀρκεῖται πιά στὰ ὠχρὰ πρόσωπα, μὰ γυρεῖται τὰ ὠραιότερα παλληκάρια, πού εἶναι γεμάτα καὶ γλυκὰ σὰν φρούτα. . . Ὁ πόλεμος τὸν κακοσυνήθισε. . . Ὅμως, θέλω νὰ ζήσω. . . ἀκόμα μὴ ἐλευσινὴ νύχτα. . . Ναι, νοιώθω, πῶς αὐριο ὅλα θ' ἀλλάξουν.

— Σὰς τὸ εὐχομαι, προσφέρει ὁ Ζαλὴ.

Μὰ κατὰ βάθος, ὁ Πρίγκηπας παραμένει ἕνας Ἀνατολίτης, πού ἡ καρδιά του δὲν συγκινεῖται ποτὲ γιὰ τὸν πλησίον του στὴς κρίσιμες ὥρες. Στὴν Καράστρα ἄμα τυχαίνει κανεὶς νὰ πνίγεται, τρέχουνε σὸ ποτάμι, μὰ κανένας δὲν πέφτει σὸν νερό. Αὐτὸ εἶναι ὑπόθεσις μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν δαιμόνων του. Ἀλλως τε αὐτὸ πού τὸν προξενεῖ κατὰπληξιν, δὲν εἶναι πῶς θὰ παθῶν, ἀλλὰ τὸ πῶς θὰ μωρὸσῃ νὰ ζήσῃ. Νὰ τὸ θαῦμα. Ὅταν σκεφθοῦμε πῶς τὸ κάθε τι μέσα στὴ φύσιν προσπαθεῖ νὰ διατηρηθῇ, σ' ὅλους ὅσους ἐξαφανίστηκαν μ' ὅλο πού ἀγωνιοῦσαν γιὰ νὰ μείνουν, πῶς κανεὶς νὰ μὴ αἰσθανθῇ κατὰπληξιν μπρὸς σὸν στιγμιαῖον αὐτὸ θαῦμα, πού μὰς συγκρατεῖ στὴν ζωὴ;

— Εἶμαι τόσο ἀνήσυχος γιὰ ὅ,τι ἀφίνω πίσω μου—ἐξακολουθεῖ ὁ Ρενώ:—ὅλες τὴς γυναῖκες πού δὲν ἀπῆλθασα, ὅλα τὰ εἰδύλα πού δὲν μοῦ δόθηκε ὁ καιρὸς νὰ διαβάσω, οἱ χῶρες πού ἔμεναν γιὰ νὰ γνωρίσω, κάθε κρασί πού δὲν ἐγεύθηκα! Πάντα εὐχέθηκα νὰ πεθάνω γελώντας. . . Μ' αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάνω. οὔτε τὴ στιγμὴν αὐτὴ πού δὲν πονῶ καὶ πού εἶμαι ἥσυχος. Θάπρεπε νάχα γεράσει γι' αὐτό! Εἶναι τόσο εὐκόλο γιὰ τὸν καθένα νὰ βρῇ τὴ σωτηρίαν του, ὅταν ὅλα τ' ἀπολαύσῃ!

— Εἶμαι βέβαιος πῶς θὰ γιαιτρευθῇτε, λέγει πάλι ὁ Ζαλὴ. Καὶ θὰ ἐγῆτε ἐφελημένος γιὰτὶ πληρώσατε τὸ θάνατον. Αὐτὸ μὰς βοηθεῖ σὸ ν' ἀποβάλωμε τὰ πάθη μας.

— Μὰ δὲν ἐννοῶ πιά νὰ τ' ἀποβάλω—φωνάζει ὁ Ρενώ. Ἐγώσας πολὺν καιρὸ ἔως ὅτου κατορθώσω νὰ τὰ νοιώσω. Τώρα θέλω νὰ τὰ ζήσω. Ὅλα τ' ἄλλα, μοιάζουν μὲ ταξίδι στὴν εὐλήνη. Τόσοι κινδύνου γιὰ νὰ τρέξωμε πρὸς ἕνα νεκρὸ ἄστρο. Μισῶ κάθε τι πού εἶναι διάφανον, χιμαϊρικόν. Κάτω τὰ φαντάσματα! Ξαναπέφτει ἐξαντλημένος.

— Τὸ γρηγορώτερον, Ρενώ, τὸ γρηγορώτερον! ἀπαντᾷ ὁ Ζαλὴ, ἀκολουθώντας τὴν ιδέα του, καρφωμένος ἀπὸ τὴν ἀγωνία αὐτὴ τοῦ Δυτικοῦ. πού ἀρπάζεται τόσο ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον μὲ χαλῶδιναν ἀγκίστρι πού ἀντιστέκονται καὶ δὲν λογιζοῦν ἀντίμεσά σὲ τόσους τρομεροὺς πόνους. Αὐτὸς δὲν εἶχε νοιώσῃ ὅτι ἕνας Λευκός, ἔστω κι' ἀνώτερος, δὲν εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἀφοῦ πιστεύει σ' αὐτήν.

Ὁ Ζαλὴ, σὰν μπροῦτζος, χρυσωμένος ἀπὸ τὴν λάμπα, ἔπαυσε νὰ μιλῇ. Μὰ τὸ ἀκίνητον πρόσωπόν του εἶναι τόσο λεῖον, τόσο κλειστό γιὰ κάθε ἐξωτερικὴν ἀντίληψιν, πού τὸ βλέμμα τοῦ Ρενώ ἐξαθεσθεῖ παρατηρώντας το. Στὴν ἀρχήν, ὁ Ρενώ εὐχαριστοῦνταν κοιτάζοντας το—τοῦ φαινόταν πῶς ἔτσι λιγότερε ἢ θερμ-

κρασία του—ἀλλὰ, λίγο-λίγο, μὲ τὸ νὰ τὸ παρατηρῇ, ναρκώνεται: τὸ ἀσιατικὸ αὐτὸ πρόσωπον τὸν καθυσχαλίζει περισσότερον ἀπ' ὅτι πρέπει, νὰ τὸν παρασύρει σὸ χάος, τοῦ κλέβει τὴς δυνάμεις του. Μολοντὶ ἀκόμα τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατεῖ, τὸ σῶμα του ἐξδιναμῶνται, παρασύρεται, ἔτοιμο νὰ τ' ἀρνήθῃ ὅλα. Ἡ παρουσία τοῦ Ζαλὴ μοιάζει σὰν παρουσία γάτου, τόσο ἥσυχου, πού ὅταν κανεὶς τὸν κοιτάξῃ, αἰσθάνεται τὴν ἐπιθυμία ν' ἀποκοιμηθῇ. Ὁ Ρενώ, νοιώθει, πῶς ἂν ὑποκύβῃ σ' αὐτὸν τὸν ὕπνον, δὲν θὰ ξυπνήσῃ ποτὲ πιά.

— Ἡ ἡρεμία τῆς καρδιάς, φωνάζει, ὅχι! Μὲ κανένα τρόπο!

Ἀναδύεται. Τρέμει. Ἡ νοσοκόμα μπαίνει. Εἶναι ξανθιά, μὲ μάτια πράσινα καὶ σάρκες μοντέρνον—στυλ, μοιάζοντας μὲ τὴς θεατρικὰς ὑπαλλήλους πού παραστέκουν σ' ἄσανσέρ.

— Νοσοκόμα! — λέγει ὁ Ρενώ, λάμποντας μπρὸς σὲ τόση λευκότητα πού φωτίζει τὸν ὀφθαλμόν. (Χαμηλά, σιγὰ, τὴν φωνάζει: νοσοκόμα, ὅπως ἡ Ἰουλιέττα).

Μονάχα σ' αὐτὴν, σ' ἕνα πρόσωπον λευκὸ σὰν τὸ δικὸν του, θέλει νὰ ἐμπιστευθῇ.

— Προσπαθήστε νὰ μείνω μόνος! Πέστε στὴν μητέρα μου, σὸ θεοῦ μου, νὰ ἔλθουν. . . Μὰ, διώξτε αὐτὸ τὸ μαῦρον πρόσωπον, σὰς παρακαλῶ. . . μὴ τ' ἀρίστετε νὰ ξανάλθῃ. . . Δὲν εἶναι φίλος μου. Δὲν εἶναι, ὅχι. . . Εἶναι ὁ διάολος. . . ὁ διάολος εἶναι μαῦρος, ὅπως καὶ ὁ ὕπνος. Δὲν καθυσχαλίζει, ἀποκοιμίζει. . . Ὁ Ἰσχυμερινός. . . πνίγεται κανεὶς ἐδῶ μέσα, γιὰτὶ ἀκριβῶς ἡ Κόλασις εἶν' ἀπὸ κάτω μας. . .

Ὁ Ζαλὴ ἀποσπύρεται.

Ὅταν ἐπιστρέφει πολὺ πρῶτ' τὴν ἄλλην μέρα—μόλις χαράζει καὶ τὰ σιρίγματα τῶν ἐργοστασίων ἐσχιζοῦν τὴν ἀνατολὴν σὰν ὄρθος βιομηχανικῶς—μαθαίνει ὅτι ὁ Ρενώ ἔπαυσε ζῆ. Ἡ νοσοκόμα προσθέτει πῶς ὅλη τὴ νύχτα πάλαιψε.

Ἀπόδοσις Π

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Κατὰ τὴν τελευταία ἐβδομάδα εἶχαμε τὰς περισσότερας ἐκθέσεις.

Ἐξαίρετὴν ἐπιτυχίαν ἐσημείωσαν αἱ ἐκθέσεις τῶν κ. Α. Γεωργιάδου εἰς τὸν Παρθενῶν καὶ Σ. Βασιλείου εἰς τὴν αἴθουσαν Στρατηγικοῦ.

Προσκηρύχθη διαγωνισμός διὰ τὴν πληρώσιν τῆς κενῆς ἐδρας τοῦ μακαρίτου Ν. Αὔτρα εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον.

Διαγωνίζονται πολλοὶ ζωγράφοι μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ κ. Γεωργιάδης.

Μετ' ἐπιτάσεως ὁμοῦ διαδίδεται ὅτι τὴν ἐδραν θὰ καταλάβῃ ὁ κ. Ἀργυρός.

Τὸ πρᾶγμα λαμβάνει μάλιστα καὶ μίαν ἐλαφρὰν μορφήν σκανδαλίου.

Τὸ ζήτημα τοῦ Ἑθνικοῦ θεάτρου φαίνεται πῶς ἐπέρασε εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλὲνδρας.

Μετὰ τὰς συνεδριάσεις καὶ τὰς συζητήσεις δὲν γίνεται πιά λόγος.

Ὁ κ. Σενόπουλος ἐκλήθη ἀπὸ θαυμαστάς του τῆς Θεσσαλονικῆς νὰ δώσῃ μίαν διάλεξιν εἰς τὴν Μακεδονικὴν πρωτεύουσιν. Ἡ διεύθυνσις ὅμως τῆς ὕλης εἰς τὴν «Νέαν Ἑστίαν» τὸν ἐμποδίζει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐορτήν πού θὰ ὁργανωθῇ πρὸς τὴν τιμὴν του.

Κατὰ τὰς γενομένας ἐκλογὰς πρωτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐξελέγη πρῶταν ὁ κ. Μελισσιός.

Ἡ Ἀκαδημία κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Κεραμοποῦλου ἐκύρυνε τὴν προσπάθειαν τοῦ ζευγὸς Σικελιανῶν.

Ἀναμνηστικὰ τὴν κυρώσιν καὶ τὴν

προσπάθειαν τῆς «Ἐλευθερίας Σικηνῆς» γιὰ νὰ βεβαιωθῇ καὶ ἐπισήμως ὅτι τοὺς τελευταίους αὐτοὺς καιροὺς σημεῖοιται ἀληθινὴ πνευματικὴ ἀνθροσιν στὸν τόπον μας.

Εἰς ἕνα φοιτητικὸν περιοδικὸν ὅλοι σχεδὸν οἱ καθηγηταὶ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ μερικοὶ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονικῆς ἔδωσαν συνεντεύξεις γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀγγραμματοσύνης.

Ὁ διαπρεπὴς συνάδελφος κ. Καρβουνῆς ἐδήλωσεν εἰς συνάκτην μας ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἀναγνώσις τῶν συνεντεύξεων γιὰ νὰ πεισθῇ κανεὶς ὅτι ὑφίσταται εἰς τὸν τόπον μας ἀγγραμματοσύνην κλασσικῆς μορφῆς.

Ὁ κ. Μωρούς πού ἐφιλοξένησαν αἱ Ἀθῆναι δὲν ἤρκεσθον μόνον νὰ κάμῃ μίαν διάλεξιν καὶ νὰ συλλέξῃ πληροφορίας διὰ τὸν Βύρωνα, ἀλλ' ἀνεμίσθη καὶ εἰς τὰ φιλολογικὰ μας πράγματα.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και 'Αποθεματικά Δρ. 1.193.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1928) » 5.700.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 7 WALL STREET
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν
ὕπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους.
Λέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ
καὶ ταμιευτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν
εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

Poudre de riz de

L. T. RIVER PARIS

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι
ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα καὶ μαθή-
ματα Μονωδία, Δραματικὴ, Ἀπαγγελία,
Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ
σύστημα Dalecoze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας Α. Ἀλεξάνδρου 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΔΗ—Ἀχαρνῶν Σουρμελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμειῶν—Ἐλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΤΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισιά
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιᾶ
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
» » ΧΑΛΚΙΔΟΣ
» » ΚΟΡΙΝΘΟΥ
» » ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
» » ΒΟΛΟΥ

Μέσος ὁρος φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER CROTRIAN STEIN WEC NEUMEYER,
SORH K.A.P.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Ὅλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικὰ καὶ νεώτερα.
Γίνονται, δέκται ἰδιαιτέραι παραγγελίαι. Συ-
νεργασία μὲ τοὺς μεγαλύτερους ἐκδοτικοὺς οἰ-
κοὺς τῆς Ἑυρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα,
μανδολίνα, κιθάρες, βλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν
ὀργάνων, ἐξαρτήματα παντὸς εἶδους μάνται
φιλαρμονικῶν, ῥόλο., πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Ἀναλαμβάνει τὴν ἔκδοσιν μουσικῶν τεμαχίων
καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζον-
ται παντὸς εἶδους πιάνα, πιανόλες καὶ μουσικά
ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 25.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 830.228

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος
καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ.
μὲ 7 οἷο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
Τραπεζικὰς ἐργασίας

“ΒΟΤΡΥΣ,”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν
Δρ. 90.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:
ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί,
γλυκεῖς, μοσχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι
ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τονωτικοί,
ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μοσχάτου Οἴνου
ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ “ΒΟΤΡΥΣ,”

ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3
(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26 ΝΕΟΝ

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων
μηχανημάτων καὶ διαθέτων ὅλα
τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργα-
σίαν, μὲ ταχύτητα καὶ καλλι-
τεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

POUDRE IDEAL

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΦΙΔΡΩΣΕΩΣ
ΔΥΣΟΣΜΙΑΣ ΣΥΓΚΑΥΜΑΤΩΝ

ΚΟΝΙΣ ΕΙΣ ΑΚΡΟΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΩΣ ΑΒΛΑΒΗΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛ. ΙΑΤΡΟΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΕΙΣ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ ΚΥΤΙΟΝ ΜΕΤ' ΟΔΗΓΙΩΝ ΔΡΧ. 12

ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΑΘΗΝΑΙ ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΤΟΖΟΛΟΥ 19

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΣΙΜΙΣΚΗ 26

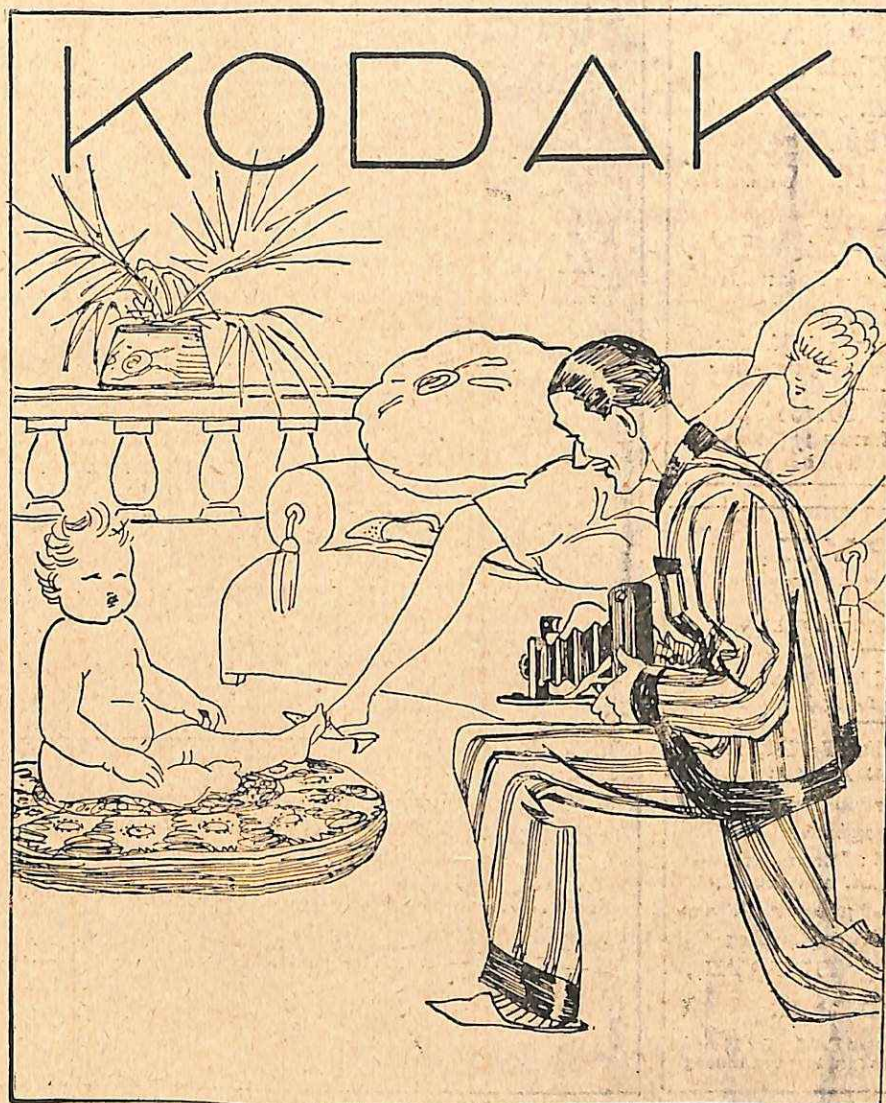
ΓΚΡΕΚΑ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Μόνον με ένα KODAK μπορείτε να δια-
τηρήσετε ζωντανές τις αναμνήσεις της
παιδικής ηλικίας των μικρών σας.
Καὶ εἶναι τόσον εύκολον με ένα

KODAK